

Stavovi studenata novinarstva o profesionalnom novinarstvu u Republici Hrvatskoj

Samardžić, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:435744>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-14**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

Ana Samardžić

Stavovi studenata novinarstva o profesionalnom
novinarstvu u Republici Hrvatskoj

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2024.

Sveučilište u Zagrebu

Fakultet političkih znanosti

Diplomski studij novinarstva

Stavovi studenata novinarstva o profesionalnom
novinarstvu u Republici Hrvatskoj

DIPLOMSKI RAD

Mentorica: prof.dr.sc. Marina Mučalo

Studentica: Ana Samardžić

Zagreb, 2024.

Izjavljujem da sam diplomski rad „Stavovi studenata novinarstva o profesionalnom novinarstvu u RH”, koji sam predala na ocjenu mentorici prof. dr. sc. Marini Mučalo, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekla ECTS-bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Ana Samardžić

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. Novinarstvo u Hrvatskoj u 20. stoljeću	3
2.1. Početak 20. stoljeća: Razvoj tiska i prvih novinskih kuća	3
2.2. Međuratno razdoblje	6
2.3. Novinarstvo u Hrvatskoj tijekom 2. Svjetskog rata.....	9
2.4. Poslijeratno razdoblje.....	10
3. Profesionalno novinarstvo u samostalnoj Republici Hrvatskoj.....	13
3.1. Profesionalni status novinara.....	13
3.2. Strukovne organizacije i uloga HND-a	14
4. Istraživanje	16
5. Rezultati	20
6. Rasprava	28
7. Zaključak.....	36
8. Literatura.....	37
9. Prilog: anketni upitnik	39
Sažetak:	41

Popis grafikona:

Grafikon 1. Rod ispitanika.....	20
Grafikon 2. Obrazovni stupanj ispitanika.....	21
Grafikon 3: Starosna dob ispitanika.....	21
Grafikon 4: Izbor fakulteta.....	22
Grafikon 5: Zadovoljstvo odabranim studijem.....	23
Grafikon 6: Interesi unutar novinarstva.....	23
Grafikon 7: Radno iskustvo na novinarskim poslovima.....	24
Grafikon 8: Izvori informiranja sudionika istraživanja.....	25
Grafikon 9: Ocjena stupnja opće informiranosti.....	25
Grafikon 10: Stanje novinarstva u Hrvatskoj.....	27

Popis tablica

Tablica 1: Mjesto življenja ispitanika.....	22
Tablica 2: Karakteristike profesionalnog novinara.....	26

1. Uvod

Kroz povijest, profesionalno novinarstvo u Hrvatskoj prošlo je kroz značajne transformacije, od početaka unutar Austro-Ugarske Monarhije do suvremenih izazova u digitalnom dobu. Ovaj diplomski rad usredotočen je na stavove studenata novinarstva o trenutnom stanju profesionalnog novinarstva u Republici Hrvatskoj, istražujući njihove percepcije i očekivanja u odnosu na profesiju kojoj se nadaju pridružiti.

Novinarstvo je uvijek imalo ključnu ulogu u oblikovanju javnog mnijenja i informiranju građana, ali tijekom vremena promjene u političkim, društvenim i tehnološkim uvjetima donijele su različite izazove i prilike. Politički pritisci, senzacionalizam i brzi razvoj digitalnih medija utjecali su na percepciju novinarskog integriteta i profesionalizma. Uz to, studenti novinarstva, kao budući nositelji profesije, suočavaju se s brojnim pitanjima: koje su kompetencije potrebne za uspješno bavljenje novinarstvom, koliko je važno poznavanje etičkih standarda, te kako se nositi s izazovima političkih i ekonomskih pritisaka.

Cilj ovog rada je analizirati mišljenja i stavove studenata o trenutnom stanju profesionalnog novinarstva u Hrvatskoj. Kroz anketu provedenu među studentima novinarstva i komunikologije, istraživanje se fokusira na nekoliko ključnih pitanja: koji mediji dominiraju kao glavni izvori informacija za studente, koje kompetencije smatraju najvažnijima za profesionalno bavljenje novinarstvom, te kakva je njihova percepcija trenutnog stanja medija, uključujući pristranost i političke utjecaje.

Rezultati istraživanja pokazat će u kojoj mjeri studenti vrednuju digitalne vještine i pismenost kao ključne za svoju buduću profesiju. Također, istraživanje će osvijetliti njihova mišljenja o trenutnom stanju novinarstva, naglašavajući izazove poput političkog utjecaja i nedostatka etičkih standarda. Ove spoznaje nisu samo važne za razumijevanje percepcije budućih novinara, već i za širu raspravu o profesionalizaciji novinarske struke u Hrvatskoj.

U kontekstu promjena i izazova koji su pred novinarima, rad naglašava važnost kontinuirane edukacije i prilagodbe novinarskim standardima. Studenti kao budući novinari moraju biti spremni suočiti se s promjenama, dok istovremeno održavaju visoke etičke norme i profesionalizam. Njihova kritičnost prema trenutnom stanju medija ukazuje na potrebu za

većom odgovornošću i profesionalnošću unutar profesije, što je ključno za jačanje povjerenja javnosti u medije. Ovaj rad, stoga, nastoji doprinijeti razumijevanju stavova budućih novinara, dati uvid u aktualnu situaciju, ali i potaknuti daljnja istraživanja ove teme.

2. Novinarstvo u Hrvatskoj u 20. stoljeću

2.1. Početak 20. stoljeća: Razvoj tiska i prvih novinskih kuća

Novinarstvo u Hrvatskoj tijekom 20. stoljeća prošlo je kroz brojne faze i preobrazbe koje su bile rezultat brojnih političkih, društvenih i tehničko-tehnoloških. Početak stoljeća obilježen je djelovanjem unutar Austro-Ugarske monarhije, gdje se novinarstvo razvijalo kao sredstvo kulturnog i nacionalnog buđenja. U to vrijeme narodi unutar Austro-Ugarske monarhije počeli su se mobilizirati oko ideje vlastitog nacionalnog identiteta i kulturne posebnosti. Naime, Austro-Ugarska bila je dvojna monarhija, što znači da je imala dva ravnopravna dijela: austrijski i ugarski. Svaki dio imao je vlastitu vladu i parlament, ali su dijelili zajedničkog vladara (cara i kralja) te zajedničku vanjsku politiku, vojsku i financije. Ipak, ekonomski razvoj između dijelova monarhije nije bio ravnomjerno raspoređen, s razvijenijim zapadnim dijelom (Austrija) i manje razvijenim istočnim dijelom (Ugarska i Balkanske zemlje) (Judson, 2016: 43). Kako autor Judson (2016) nadalje pojašnjava, monarhija se također suočavala s stalnim političkim tenzijama između centralizirajućih tendencija Beča i autonomnih zahtjeva različitih nacionalnih pokreta unutar carstva. Novine su tada postale platforme za izražavanje političkih stavova i nacionalne svijesti, a hrvatski intelektualci koristili su ih za promicanje kulturnog identiteta. Kulturni identitet u to vrijeme postao je sredstvo otpora političkoj dominaciji i centralizaciji koju su provodili Beč i Budimpešta, a očuvanje i promocija vlastite kulture, jezika i tradicije bili su način na koji su te etničke skupine izražavale svoju jedinstvenost i protivljenje asimilaciji. Kulturni identitet bio je središnji aspekt borbe za politička prava, autonomiju i nacionalno samoodređenje tijekom razdoblja Austro-Ugarske monarhije (Gross, 1974: 401).

Zlatar (2008: 74) piše da je početkom 20. stoljeća novinarstvo u Hrvatskoj bilo u svojoj formativnoj fazi kojeg je obilježila složena politička situacija u Austro-Ugarskoj monarhiji koja je k tomu, snažno utjecala na razvoj novinarstva. Prve novine i časopisi počeli su izlaziti krajem 19. stoljeća, a njihova popularnost i brojnost nastavili su rasti u narednim desetljećima. Ovaj period karakterizira razvoj tiska kao medija, uz osnivanje prvih novinskih kuća koje su postavile temelje za budući profesionalni razvoj novinarstva. Prema Vilović (2011: 45) „razdoblje ranog tiska obilježeno je nastojanjima za uspostavom novinarskih standarda i etike, što je bilo ključno za daljnji razvoj profesije.“

Novinarstvo u Austro-Ugarskoj monarhiji imalo je značajnu ulogu u oblikovanju javnog mnijenja i kulturnog identiteta. Tijekom 19. i početkom 20. stoljeća, novine su postale glavni izvor informacija, reflektirajući raznolikost carstva s brojnim publikacijama na različitim jezicima. Novinari su se suočavali s cenzurom i političkim pritiscima, ali su i dalje bili ključni u promicanju reformi i nacionalne svijesti. Razvoj tiskarskih tehnologija omogućio je bržu distribuciju vijesti, dok su novinske agencije počele povezivati udaljene dijelove monarhije.

O samim počecima novinarstva govori Najbar-Agičić (2016: 34) koja u svojoj knjizi "Povijest novinarstva" piše da je „početak 20. stoljeća bio ključno razdoblje za profesionalizaciju novinarstva u Hrvatskoj, gdje su se razvijali prvi moderni oblici novinskog izvještavanja i uređivanja.“.

Koliko su novinari i samo novinarstvo u to vrijeme bili ključni za oblikovanje javnog mnijenja i kulture svjedoče i riječi poznatog hrvatskog književnika, pjesnika i novelista Antuna Gustava Matoša (1909: 64) koji smatra da "novinarstvo postaje nova književnost". Matoš je u brojnim svojim esejima i raspravama govorio o ulozi novinara, a istovremeno je upozoravao na opasnosti površnosti i komercijalizacije.

Malović (2005: 17) u svojoj knjizi "Osnove novinarstva" također ističe značaj razvoja tiska u ovom periodu, navodeći da je "osnivanje novinskih kuća omogućilo konsolidaciju novinarske profesije i uspostavu prvih profesionalnih standarda". Tvrdi da je to razdoblje omogućilo uspostavu prvih profesionalnih standarda, što je doprinijelo jačanju etičkih normi i profesionalnosti novinara. Malović se također slaže sa svojim prethodnicima te ističe da je razvoj tiska imao značajnu ulogu u formiranju javnog mnijenja i demokratizaciji društva. Prema njegovom mišljenju, novine su postale platforma za raspravu o važnim političkim i društvenim pitanjima, što je dodatno ojačalo ulogu novinara kao čuvara demokracije.

U Hrvatskoj su krajem 19. i početkom 20. stoljeća izlazile brojne novine i časopisi koji su odigrali ključnu ulogu u informiranju i obrazovanju javnosti. Prve novine poput "Agramer Zeitung" i "Narodne novine" započele su s radom još u 19. stoljeću, dok su početkom 20. stoljeća osnovani i mnogi drugi značajni naslovi (Goldstein, 2004: 88). Novine su se bavile širokim spektrom tema, od političkih i gospodarskih pitanja do kulture i društvenih događanja. Autori Slavko i Ivo Goldstein opisuju da su prve novine bile ključno sredstvo komunikacije i razmjene informacija, te su pridonijele razvoju pismenosti i javnog mnijenja. Dodaju i kako su

prvi časopisi služili kao platforma za raspravu o kulturnim, društvenim i političkim temama, što je pomoglo u oblikovanju identiteta hrvatske nacije (Goldstein, 2004:????).

Zlatar (2008: 75) ističe da je „pojava novina u Hrvatskoj bila ključna za stvaranje informirane javnosti koja je mogla sudjelovati u društvenim i političkim procesima“. Časopisi nisu samo prenosili vijesti, već su služili kao platforme za književne i političke rasprave, čime su poticali intelektualni razvoj, te dodatno potaknuli buđenje nacionalne svijesti i omogućili širu raspravu o važnim političkim pitanjima (Zlatar, 2008: 76).

Najbar-Agičić (2016: 19) naglašava da su "prvi časopisi i novine služili ne samo kao izvori informacija, već i kao platforme za kulturnu i intelektualnu razmjenu, što je značajno doprinijelo razvoju građanskog društva."

Prema Maloviću (2005: 82) "raznovrsnost tema koje su pokrivala prve novine bila je od suštinskog značaja za oblikovanje javnog mnijenja i poticanje društvene angažiranosti". U svojoj knjizi autor ukazuje na način na koji su se novine prilagođavale društvenim promjenama, te kako su odigrale ključnu ulogu u oblikovanju javnog mnijenja i demokratskog razvoja.

Početak 20. stoljeća također je obilježen osnivanjem novinarskih društava i organizacija koje su radile na profesionalizaciji novinarstva. Godine 1910. osnovano je Hrvatsko novinarsko društvo (HND), koje je imalo za cilj zaštitu novinarskih prava i promicanje etičkih standarda u novinarstvu. HND je organiziralo razne aktivnosti, uključujući seminare i radionice, te je izdavalo stručne publikacije koje su pomagale novinarima u njihovom profesionalnom razvoju. Prema Vilović (2012: 45) „HND je odigralo ključnu ulogu u oblikovanju profesionalne etike i standarda koji su bili presudni za razvoj novinarstva u Hrvatskoj“, a Malović (2005: 27) smatra da je "osnivanje HND-a bilo ključno za konsolidaciju profesionalne zajednice novinara i uspostavu jasnih etičkih normi."

Profesionalna novinarska društva imala su nekoliko ključnih uloga, među kojima Malović (2005: 29) kao najvažnije ističe "zastupanje i zaštitu prava novinara", ističući kako ova društva djeluju kao glas novinara, boreći se za prava na slobodno izvještavanje i slobodu izražavanja. Uloga novinarskih društava kao zaštitnika slobode medija posebno dolazi do izražaja u autoritarnim režimima ili u zemljama u tranziciji. Prema Najbar-Agičić (2016: 75) druge bitne uloge novinarskih društava uključuju postavljanje etičkih standarda, edukaciju i profesionalni razvoj te podršku i umrežavanje, posebno ističući važnost HND-a jer je "HND uspostavio prve formalne strukture za edukaciju i usavršavanje novinara, što je bilo ključno za

profesionalni razvoj.". Kroz svoja istraživanja ističe kako je HND odigralo ključnu ulogu u oblikovanju medijskog krajolika i osiguravanju slobode medija. Također, organizacija je igrala vitalnu ulogu u promoviranju slobodnog tiska kao stupa demokracije, potičući dijalog i transparentnost u društvu.

Sve veća potreba za bržom i kvalitetnijom distribucijom vijesti, stvaranje novinarskih društava i snažan razvoj tiskarske industrije doveli su do pojave prvih profesionalnih novinara koji su ubrzano radili na stvaranju i oblikovanju novinarskih standarda. Oni su se isticali svojim istraživačkim radom, objektivnošću i predanošću istini. Njihov rad često je bio izazovan zbog političkih pritisaka i cenzure, no unatoč tome, uspjeli su postaviti temelje za buduće generacije novinara. Prema Vilović, „prvi profesionalni novinari suočavali su se s brojnim preprekama, ali su njihova nastojanja bila ključna za uspostavu novinarske profesije kao vjerodostojnog i utjecajnog glasa javnosti“ (Vilović, 2014: 53).

Malović (2005: 62) dodatno objašnjava da su "rani profesionalni novinari igrali ključnu ulogu u definiranju standarda novinarske etike i prakse, često riskirajući vlastitu sigurnost u potrazi za istinom.". Njihova posvećenost točnosti i nepristranosti postavila je temelje za modernu novinarsku profesiju. Kroz upornost i integritet, ovi novinari su pridonijeli izgradnji povjerenja javnosti u medije, istovremeno postavljajući visoke standarde profesionalizma koji su i danas relevantni. Autor posebno naglašava važnost njihovog doprinosa u razvoju slobodnog i odgovornog novinarstva.

S tim se slaže i Najbar-Agičić (2016: 18) koja dodatno ističe kako su "prvi profesionalni novinari bili pioniri u uspostavi istraživačkog novinarstva, unatoč brojnim izazovima s kojima su se suočavali, uključujući političke pritiske i cenzuru."

2.2. Međuratno razdoblje

Tehnološki napredak u tiskarskoj industriji koji je nastupio nakon Prvog svjetskog rata imao je značajan utjecaj na razvoj novinarstva. To se posebno odnosi na offset tisak i rotacijske tiskarske strojeve koji su postali široko korišteni početkom 20. stoljeća, posebno od 20-ih nadalje. Ove tehnologije su omogućile bržu i efikasniju proizvodnju tiskanih medija, revolucionizirajući novinsku industriju. Uvođenje novih tiskarskih tehnika i strojeva omogućilo je bržu i kvalitetniju proizvodnju novina. To je dovelo do povećanja tiraže i dostupnosti novina široj publici. Također, unapređenje distribucijske mreže omogućilo je

širenje novina u ruralna područja, čime je povećan doseg informacija. Zlatar (2005: 43) navodi da je „tehnološki napredak bio presudan za ubrzanje informacijske razmjene i demokratizaciju pristupa informacijama. (...) Tiskarska revolucija bila je preteča današnjih medijskih inovacija, postavljajući temelje za masovnu distribuciju informacija” jer su digitalne tehnologije promijenile ukupnu paradigmu komunikacije omogućujući brži protok informacija i novu dinamiku između medija i publike.“. (Zlatar, 2005: 43).

Ista zapažanja ima i Malović koji napominje da je "uvođenje novih tehnologija u tiskarstvu transformiralo novinarsku industriju, omogućujući brži prijenos informacija i širu dostupnost vijesti" (Malović, 2005: 11). Ipak, brzina prijenosa vijesti donijela je izazove u provjeri informacija, pa autor naglašava potrebu za održavanjem visokih etičkih standarda.

Najbar-Agičić (2016: 49) naglašava da je "tehnološki napredak u tiskarskoj industriji omogućio novinama da postanu pristupačnije širem sloju stanovništva, što je značajno povećalo njihov društveni utjecaj". Ističe kako "sudjelovanje publike postaje ključni element suvremenog novinarstva, što zahtijeva nove pristupe u stvaranju i provjeri informacija”.

Zlatar (2005: 203) zaključuje kako je tiskarska revolucija omogućila bržu i širu distribuciju novina, što je povećalo potražnju za aktualnim i pouzdanim informacijama. Kao odgovor na sve veću potrebu za kvalitetnim sadržajem, pojavili su se profesionalni novinari koji su preuzeli ulogu posrednika između događaja i javnosti. Oni su usvojili standarde prikupljanja i provjere informacija, postavljajući temelje za modernu novinarsku profesiju.

Razvoj novinarstva nakon Prvog svjetskog rata jednostavno se ne može promatrati odvojeno od političkog i društvenog konteksta. Ovo razdoblje obilježeno je brojnim političkim promjenama, uključujući borbu za nacionalnu emancipaciju i stvaranje političkih pokreta koji su imali značajan utjecaj na medije. Naime, nakon poraza u Prvom svjetskom ratu, godine 1918. Došlo je do raspada Austro-Ugarske monarhije, što je označilo kraj višestoljetne vladavine Habsburgovaca nad velikim dijelom srednje i istočne Europe, uključujući i Hrvatsku. Nakon raspada monarhije, 29. listopada 1918. godine, Hrvatski sabor je proglasio raskid svih državnopravnih veza s Austro-Ugarskom i pridružio se Državi Slovenaca, Hrvata i Srba, koja je bila privremena tvorevina sastavljena od južnoslavenskih teritorija koje su ranije bile pod vlašću Habsburgovaca (Pišev, 2010: 54). Ubrzo se ta država ujedinila s Kraljevinom Srbijom, čime je stvorena Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca (kasnije Kraljevina Jugoslavija). Ipak, ni ova unija nije prošla bez kontroverzi, budući da su mnogi Hrvati smatrali da se ujedinjenje

dogodilo prebrzo i bez adekvatne zaštite hrvatskih interesa. Stvaranje Kraljevine SHS donijelo je sukobe između centralističke politike koju je podržavala srpska politička elita i federalističkih tendencija koje su zagovarali hrvatski političari. Hrvatski politički predstavnici, poput Stjepana Radića i Hrvatske seljačke stranke, zahtijevali su veću autonomiju unutar države (Pišev, 2010: 67). Političke napetosti kulminirale su 1928. godine kada je u Narodnoj skupštini u Beogradu ubijen Stjepan Radić, vođa Hrvatske seljačke stranke. Ovo je dodatno pojačalo nezadovoljstvo Hrvata prema centralističkom režimu. Nakon ubojstva Stjepana Radića, kralj Aleksandar I. proglasio je 6. siječnja 1929. godine diktaturu, ukinuvši ustav i raspuštajući parlament. Kraljevina SHS preimenovana je u Kraljevinu Jugoslaviju, a centralistička politika još je više naglašena (Pišev, 2010: 79).

U to vrijeme različite novine često su predstavljale različite političke stavove i ideologije, što je omogućavalo građanima da čuju više perspektiva i formiraju vlastito mišljenje. Novine su često bile sredstvo političke borbe, gdje su se različite političke struje natjecale za utjecaj na javno mnijenje. Zlatar (2002: 202) napominje da su „novine služile kao platforma za političke ideje i debatiranje koje je bilo ključno za formiranje javnog mnijenja.“ Novine u Hrvatskoj podržavale su nacionalne pokrete i težnje za autonomijom. Novinari su pisali o važnosti očuvanja nacionalnog identiteta, jezika i kulture, što je bilo ključno u kontekstu centralističke politike Beograda. Također, tijekom političkih kriza, kao što su ubojstvo Stjepana Radića, novine su bile glavni kanal putem kojeg su se širile informacije i mobilizirala javna podrška ili otpor (isto, 203).

Između 1918. i 1939. hrvatsko novinarstvo doživjelo je značajne promjene. Nakon raspada Austro-Ugarske 1918. godine, novine su postale ključni oblik informiranja i političkog izražavanja. Razvijali su se razni žanrovi, uključujući političko, kulturno i senzacionalističko novinarstvo (Zlatar, 2008: 67).

Ovo razdoblje obilježeno je i razvojem kulturnog novinarstva, koje je pokrivalo teme književnosti, umjetnosti i društvenih pitanja. Sveukupno, novinarstvo u Hrvatskoj između dva svjetska rata bilo je dinamično i ključno za oblikovanje javnog mnijenja, unatoč izazovima s kojima su se novinari suočavali (Vilović, 2015: 117). Novine i časopisi ovog perioda također su igrali važnu kulturnu ulogu.

Pored političkih i gospodarskih tema, mediji su se bavili i pitanjima kulture, umjetnosti i obrazovanja. Na taj su način doprinosili širenju kulturnih vrednota i obrazovanju šire javnosti.

Prema Vilović, „kulturalna i obrazovna funkcija medija bila je ključna za oblikovanje identiteta i vrijednosti društva“ (Vilović, 2015: 122).

2.3. Novinarstvo u Hrvatskoj tijekom 2. Svjetskog rata

Godinu 1939. obilježio je početak Drugog svjetskog rata koji je značajno promijenio političku situaciju u svijetu, a tako i u Hrvatskoj. Te godine postignut je Sporazum Cvetković-Maček, prema kojem je stvorena Banovina Hrvatska s određenim stupnjem autonomije unutar Kraljevine Jugoslavije. Banovina Hrvatska obuhvaćala je teritorije s većinskim hrvatskim stanovništvom i imala je vlastitu vladu i saborsko tijelo. Ipak, u iduće dvije godine situacija u situacija u Jugoslaviji je kapitulirala, a na njenom teritoriju uspostavljena je Nezavisna Država Hrvatska (NDH), kvislinška tvorevina pod pokroviteljstvom nacističke Njemačke i fašističke Italije (Lasinović, 2023: 55).

Novinarstvo u Hrvatskoj bilo je pod snažnim utjecajem njihovih režima te su se mediji koristili kao alat propagande. Zlatar (2008: 130) ističe da su u to vrijeme mediji postali "sredstva političke indoktrinacije, kontrolirani od strane režima". Novine i radio širili su ideološke poruke, dok su neovisni glasovi bili cenzurirani. Ilegalni mediji, piše Zlatar (isto), nastojali su "pružiti alternativne informacije o stvarnim ratnim zbivanjima"- Unatoč pritiscima, neki novinari pokušavali su zadržati profesionalne standarde, riskirajući tako čak i vlastite živote. Ovo razdoblje, iako je trajalo samo nekoliko godina, ostavilo je dubok trag na daljnji razvoj hrvatskog novinarstva.

Jedan od ključnih aspekata novinarstva tijekom Drugog svjetskog rata bio je način na koji su ustaške vlasti manipulirale informacijama. Prema Periću (2010: 77), režim je "iskorištavao novine i radio kako bi proširio svoju ideologiju i učvrstio svoju moć.". Novinari su bili pod stalnim nadzorom, a svaki pokušaj izvještavanja o stvarnom stanju na bojištima ili o svakodnevnom životu pod okupacijom bio je strogo kažnjavao. Cenzura je bila sveprisutna, a novinari su se morali pridržavati službenih narativa ili se suočiti s ozbiljnim posljedicama.

Ilegalni mediji su, unatoč opasnostima, igrali ključnu ulogu u pružanju alternativnih informacija. Prema Zlatar (2008: 136), ti mediji su "nastojali osigurati da javnost dobije točne informacije o ratnim događajima". Ti su novinari radili s velikim rizikom, jer bi otkriće njihovog rada rezultiralo teškim kaznama, uključujući zatvor ili smrt.

Prema Jukiću (2015: 121), "mnoge žene novinarke su aktivno sudjelovale u ilegalnom radu, donoseći hrabre odluke i riskirajući svoje živote kako bi informirale javnost.". Njihov doprinos je bio od vitalne važnosti, ali često zanemaren u poslijeratnim povijesnim prikazima. Njihov rad nije samo pružao informacije, već je također inspirirao otpor i pružao nadu mnogima koji su živjeli pod represivnim režimom.

Među njima posebno se istaknula novinarska i urednica Anka Butorac. Butorac je, naime, bila suradnica ilegalnog lista „Ženski svijet“, koji je pokrenula Komunistička partija Jugoslavije 1939. godine. Ovaj list bio je namijenjen informiranju žena o političkim i socijalnim pitanjima te njihovom poticanju na sudjelovanje u antifašističkoj borbi. Tijekom rata, bila je nekoliko puta uhićena i progonjena zbog svoje revolucionarne aktivnosti. U kolovozu 1940. bila je uhićena na sjednici Centralnog komiteta KPH i zatvorena u Lepoglavi. Nakon puštanja iz zatvora, nastavila je s ilegalnim radom i na kraju je bila uhvaćena i ubijena od strane ustaša u siječnju 1942. godine. Proglašena je narodnim herojem Jugoslavije posthumno 1949. godine (Apostolski i sur., 1975: 167).

Utjecaj tog razdoblja na poslijeratno novinarstvo u Hrvatskoj bio je dubok i trajan. Prema Kovačeviću (2012: 56), "novinari su nakon rata morali ponovno izgraditi povjerenje javnosti, koje je bilo narušeno godinama propagande i cenzure.". Ratno iskustvo također je oblikovalo novinarsku etiku i profesionalne standarde, s naglaskom na važnost neovisnosti i točnosti u izvještavanju.

Dugoročne posljedice Drugog svjetskog rata na hrvatsko novinarstvo uključuju trajnu svijest o opasnostima državne kontrole nad medijima. Razdoblje ustaške vladavine poslužilo je kao bolna lekcija o tome kako mediji mogu biti iskorišteni za političke svrhe, te je naglasilo potrebu za neovisnim i slobodnim novinarstvom kao temeljem demokratskog društva. Kako ističe Babić (2014: 42), "iskustva novinara tijekom rata oblikovala su generacije koje su dolazile, naglašavajući važnost novinarske slobode i etike."

2.4. Poslijeratno razdoblje

Nakon Drugog svjetskog rata, Kraljevinu Jugoslaviju naslijedila je Federativna Narodna Republika Jugoslavija (FNRJ) koja je službeno osnovana 29. studenoga 1945. godine. Ubrzo nakon rata, partizanski pokret pod vodstvom Josipa Broza Tita preuzeo je vlast i proglasio Federativnu Narodnu Republiku Jugoslaviju kao federaciju šest republika,

uključujući i Hrvatsku (Tolić, 2021: 24). Svaka od ovih republika imala je određeni stupanj autonomije, no centralizirana vlast bila je u rukama Komunističke partije Jugoslavije. Utjecaj socijalističkog režima osjećao se i u hrvatskom novinarstvu, gdje su mediji postali glasnogovornici vladajuće ideologije (Zlatar, 2005: 34). Novinari su radili pod strogom kontrolom, a cenzura je bila sveprisutna. Državna kontrola nad medijima bila je sveobuhvatna, a cenzura je bila prisutna kako bi se osigurao prikaz službene politike i ideologije. Kritičko novinarstvo bilo je ograničeno, a novinari koji su se usudili kritizirati vlast mogli su se suočiti s represalijama, uključujući otpuštanje, zatvaranje ili progon. (Tolić, 2021: 45).

Godine 1956. započelo je emitiranje Televizije Zagreb, što je označilo početak ere televizijskog novinarstva u Hrvatskoj (Vilović, 2011: 98). Televizija je ubrzo postala popularan izvor informacija, donoseći vijesti i kulturne sadržaje široj publici.

Iako su mediji služili režimu, tijekom liberalizacijskih pokreta 1960-ih pojavili su se neki oblici kritičkog novinarstva (Zlatar, 2005: 76). U tom razdoblju, novinari su pokušavali kritički pisati o društvenim i političkim temama, suočavajući se s cenzurom i pritiscima. Osamdesetih godina, s dolaskom novih tehnologija i sve većom dostupnošću informacija, počeo se mijenjati medijski pejzaž, a uvelike se promijenio i politički okvir tog razdoblja. Tito, dugogodišnji vođa Jugoslavije, umro je 4. svibnja 1980. Njegova smrt označila je početak kraja stabilnosti u Jugoslaviji, budući da je njegova karizma i autoritet održavala jedinstvo federacije. Nakon njegove smrti, očekivano, počele su se jače izražavati latentne nacionalne tenzije i politička nestabilnost. (Goldstein, 2006: 104). Kako Goldstein (2006: 208) nadalje pojašnjava, nacionalne tenzije između različitih etničkih grupa u Jugoslaviji tada su se počele s intenzivirati, a nacionalističke retorike i zahtjevi za većom autonomijom postali su sve glasniji. Krajem desetljeća počeli su se održavati prvi višestranački izbori, što je označilo početak kraja jednopartijskog sustava. Kako Zlatar (2002: 65) opisuje, mediji su počeli igrati značajniju ulogu u društvu, sa sve više nezavisnih i kritičkih glasova. Pojava novih publikacija i medija koji su otvoreno kritizirali vlast bila je znak rastuće slobode tiska. Novine i časopisi počeli su pokrivati i sve raznovrsnije teme, uključujući kulturu, sport i društvena pitanja (Vilović, 2011: 99).

Pojava alternativnih medija omogućila je različitim glasovima da doprinesu javnoj raspravi, unatoč političkim ograničenjima. Krajem osamdesetih, s promjenama u političkom sustavu i približavanjem demokratskim procesima, mediji su postupno stjecali veću slobodu.

Uvođenje višestranačja i politički pluralizam doveli su do pojave neovisnih medija koji su počeli izvještavati kritičnije o vlasti i društvenim pitanjima (Zlatar, 2005: 231).

U to vrijeme novinari su se zalagali za promjene u zakonodavstvu koje bi osigurale veću slobodu tiska. Iako su te promjene bile spore i često nepotpune, postojali su značajni pomaci prema liberalizaciji medijskog okruženja (Jergović, 2003: 92). Novinari su počeli istraživati i izvještavati o korupciji, zloupotrebama vlasti i ekonomskim problemima, unatoč rizicima povezanim s takvim izvještavanjem. Njihova hrabrost pomogla je podići svijest javnosti o problemima i pridonijela pritisku za promjene.

Također, velika pomoć domaćim novinarima bile su i organizacije poput Međunarodnog novinarskog instituta (International Press Institute) i Reporteri bez granica (Reporters Without Borders) koje su pružale podršku jugoslavenskim novinarima, zagovarale njihovu zaštitu i upozoravale na kršenja slobode medija (Jergović, 2003: 94). Mnogi intelektualci, akademici i javne osobe otvoreno su podržavali slobodu medija i kritičko novinarstvo. Njihova podrška dala je dodatni legitimitet zahtjevima novinara. Ipak, upravo su napori tadašnjih novinara najvećim dijelom donijeli postupno širenje medijskih sloboda i otvoreniju javnu raspravu, što je bilo ključno u razdoblju koje je prethodilo raspadu Jugoslavije.

3. Profesionalno novinarstvo u samostalnoj Republici Hrvatskoj

Novinarstvo u Hrvatskoj prošlo je kroz dramatične promjene od 1991. godine do danas. Proglašenje nezavisnosti Hrvatske označilo je početak novog poglavlja u medijskom krajoliku zemlje, postavljajući brojne izazove i prilike pred novinare. Ovo poglavlje istražuje ključne aspekte razvoja novinarstva u Hrvatskoj tijekom tog razdoblja, uključujući profesionalni status novinara, ratno izvještavanje, tranziciju i demokratske promjene, digitalizaciju medija, te ulogu strukovnih organizacija. Posebna pažnja posvećena je analizi kako su se novinari suočavali s političkim i ekonomskim pritiscima, te kako su strukovne organizacije poput Hrvatskog novinarskog društva (HND) doprinosile zaštiti novinarskih prava i promicanju etičkih standarda. Temeljeno na istraživanjima Zorana Kovača i Nevena Šantića, ovo poglavlje pruža sveobuhvatan pregled izazova i postignuća hrvatskog novinarstva od početka 90-ih godina do danas.

3.1. Profesionalni status novinara

Godine 1991. Hrvatska je proglasila nezavisnost, što je označilo početak nove ere za novinarstvo. U tom kontekstu, profesionalni status novinara postao je ključno pitanje. Novinari su se suočavali s izazovima u definiranju svoje uloge u novom političkom i društvenom poretku. Kovač i Šantić ističu kako su novinari tijekom ovog razdoblja morali preispitivati svoje profesionalne standarde i etičke norme kako bi se prilagodili brzo mijenjajućem medijskom okruženju (Kovač i Šantić, 2018: 45). Na položaj novinara uvelike su utjecala i tadašnja ratna zbivanja u zemlji. Naime, godine 1991. počeo je Domovinski rat, koji je započeo u proljeće, eskalirajući tijekom ljeta i jeseni. Glavni sukobi odvijali su se između hrvatskih snaga i Jugoslavenske narodne armije (JNA) te srpskih paravojskih formacija (Radelić i sur., 2006: 75). Odluka o proglašenju neovisnosti Hrvatske stupila je na snagu u listopadu iste godine, a u siječnju 1992. godine Hrvatska je dobila međunarodno priznanje od zemalja Europske zajednice, te uskoro nakon toga i od mnogih drugih zemalja širom svijeta (Radelić i sur., 2006: 63).

Domovinski rat stavio je novinare u središte informativnih zbivanja. Ratno izvještavanje zahtijevalo je visoku razinu profesionalizma, etičnosti i hrabrosti (Zlatar, 2008). Novinari su morali balansirati između objektivnog izvještavanja i nacionalnog interesa, često se suočavajući s cenzurom i propagandom. Kovač i Šantić naglašavaju kako su mnogi novinari,

unatoč teškim uvjetima, postavili visoke standarde profesionalnosti i postali uzori za buduće generacije (Kovač i Šantić, 2018: 62).

Nakon rata, Hrvatska je ušla u razdoblje tranzicije i demokratskih promjena. Liberalizacija medijskog tržišta otvorila je vrata privatnim medijima, što je dovelo do veće raznolikosti u izvještavanju (Zlata, 2008, str. 73). Privatizacija medija donijela je nove mogućnosti, ali i izazove u očuvanju profesionalnog integriteta zbog ekonomskih i političkih pritisaka. Kovač i Šantić ističu kako je ova tranzicija stvorila dinamično, ali i izazovno medijsko okruženje (Kovač i Šantić, 2018, str. 85).

Krajem 1990-ih i početkom 2000-ih, digitalizacija je transformirala način rada novinara. Internet je omogućio brži i širi pristup informacijama, ali je također postavio nove zahtjeve pred novinare u pogledu brzine izvještavanja i kvalitete sadržaja (Zlata, 2008, str. 89). Kovač i Šantić navode da je online novinarstvo zahtijevalo nove vještine i prilagodbu tradicionalnih novinarskih metoda, što je dodatno naglasilo važnost kontinuirane edukacije i prilagodbe novinara (Kovač i Šantić, 2018, str. 102).

3.2. Strukovne organizacije i uloga HND-a

Uloga strukovnih organizacija u zaštiti prava novinara i promicanju profesionalnih standarda postala je izuzetno važna tijekom ovog perioda. Strukovne organizacije pružale su podršku novinarima, organizirale edukacije i zalagale se za slobodu medija.

Hrvatsko novinarsko društvo (HND) odigralo je ključnu ulogu u profesionalizaciji novinarstva u samostalnoj Hrvatskoj. HND je osnovano s ciljem zaštite novinarskih prava i promicanja etičkih standarda u novinarstvu (Zlata, 2008, str. 76). Organizacija je pružala podršku novinarima kroz seminare, radionice i izdavanje stručnih publikacija. Također, HND je aktivno sudjelovalo u javnim raspravama o medijskim zakonima i politikama, zalažući se za slobodu medija i neovisnost novinara. Kovač i Šantić dodaju da je HND bio ključan u izgradnji novinarskog integriteta i profesionalnog identiteta u Hrvatskoj (Kovač i Šantić, 2018, str. 119).

HND je kontinuirano radilo na edukaciji novinara, organizirajući seminare, konferencije i radionice (Zlata, 2008, str. 109). Edukacija je bila usmjerena na unapređenje novinarskih vještina i razumijevanje etičkih standarda. Novinarski kodeksi i etički standardi postali su ključni alati u očuvanju profesionalnog integriteta i vjerodostojnosti novinarstva.

Kovač i Šantić naglašavaju važnost kontinuiranog profesionalnog razvoja i prilagodbe novinara novim medijskim trendovima i tehnologijama (Kovač i Šantić, 2018, str. 135).

Strukovne organizacije, uključujući HND, suočavale su se s izazovima političkih i ekonomskih pritisaka na medije. Politički pritisci često su dolazili u obliku pokušaja kontrole nad uredničkom politikom, dok su ekonomski pritisci uključivali utjecaj vlasnika medija na sadržaj (Zlatar, 2008, str. 105). HND je aktivno radio na zaštiti novinara od tih pritisaka, zalažući se za neovisnost medija i slobodu izražavanja. Kovač i Šantić posebno ističu važnost otpornosti i etičke dosljednosti novinara u suočavanju s ovim izazovima (Kovač i Šantić, 2018, str. 154).

4. Istraživanje

Predmet istraživanja ovog diplomskog rada su stavovi studenata o profesionalnom novinarstvu u Republici Hrvatskoj. Ranije su provedena brojna istraživanja o ovoj i sličnim temama, a posebno se ističe istraživanje autora Stjepana Malovića pod naslovom "Stavovi mladih o medijima", provedeno 2005. godine kojem je istražio kako studenti vide ulogu medija u društvu i njihovo povjerenje u različite izvore informacija. Stjepan Malović u svom istraživanju o etici u novinarstvu i stavovima studenata koristio je kvantitativne metode, uključujući anketne upitnike. Fokusirao se na percepciju etičkih izazova s kojima se novinari suočavaju, istražujući ključne etičke norme i standarde. Uzorak je obuhvatio studente novinarstva s ciljem razumijevanja njihovih stavova o profesionalnim normama u struci. Istraživanjem je dokazao da su studenti kritični prema trenutnom stanju medija, prepoznajući utjecaj politike i ekonomije na novinarstvo. Osim toga, otkrio je i kako studenti novinarstva pokazuju visoku svijest o važnosti etičkih standarda u profesiji (Malović, 2005).

"Radni uvjeti i stres u novinarstvu" naslov je istraživanja koje su 2018. godine proveli autori Zoran Kovač i Neven Šantić. U svom radu oni se bave istraživanjem percepcije studenata o stresu i radnim uvjetima u novinarskoj profesiji. U ovom radu također je korištena kvantitativna metoda istraživanja, odnosno anketni upitnik. Istraživanjem autori su dokazali kako je među studentima novinarstva novinarstvo percipirano kao stresna profesija, posebno zbog rokova i pritiska na rezultate. Studenti također smatraju da su plaće u novinarstvu relativno niske u odnosu na radni angažman (Kovač i Šantić, 2018).

Još jedno relevantno istraživanje o sličnoj temi proveli su autori Kanižaj i Jokoš 2012. godine. U svom radu "Percepcija novinarske profesije studenata novinarstva i komunikologije na Sveučilištu u Zagrebu" oni su se bavili pitanjima profesionalizacije i obrazovanja budućih medijskih djelatnika, percepcijom karakteristika tipičnoga hrvatskog novinara i njegove uloge u društvu te povjerenjem u medije. U radu je prikazano što studenti novinarstva Fakulteta političkih znanosti i studenti komunikologije Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu očekuju od novinara te koje pretpostavke imaju o novinarskoj profesiji. Cilj je bio utvrditi postoje li razlike u percepciji novinarske profesije s obzirom na upisani studij i godinu studiranja ispitanika. Rezultati su pokazali da gotovo svi studenti novinarstva i komunikologije smatraju da bi novinari trebali biti stručno osposobljeni za rad u novinarstvu. Većina ispitanika smatra da bi hrvatski novinar trebao biti kritičar nepravilnosti i informator građana o njihovim pravima

te da je današnji tipični novinar u Hrvatskoj sklon manipulaciji, tendencioznom pisanju, isticanju loših vijesti i senzacionalizmu (Jokoš i Kanižaj, 2012).

Žnidar (2012: 64) kvantitativnu metodologiju definira kao pristup koji se temelji na prikupljanju brojčanih podataka i njihovoj statističkoj analizi kako bi se došlo do empirijski potkrijepljenih zaključaka. Ova metoda omogućuje kvantificiranje varijabli i generalizaciju rezultata na širu populaciju. Kvantitativna istraživanja koriste strukturirane alate kao što su ankete i eksperimentalni nacrti kako bi se osigurala objektivnost i preciznost podataka. Takva istraživanja prije svega pokušavaju odgovoriti na pitanje *koliko?* (Zelenika, 1998: 152). U ovom radu anketa je izabrana kao najprikladniji način prikupljanja podataka s obzirom na uzorak, temu i željeni cilj.

Prije samog provođenja istraživanja, obavljeno je detaljno proučavanje literature kako bi se u potpunosti upoznalo ovo područje te mogao odrediti predmet tj. ciljevi istraživanja. Zatim je uslijedilo sastavljanje anketnog upitnika, planiranje ispitivanja, te na koncu i njegova provedba. Istraživanje je provedeno online anketnim upitnikom koji je kreiran putem Google forms platforme, a podaci su prikupljeni slanjem poziva za sudjelovanjem u istraživanju u relevantne studentske grupe na društvenim mrežama Facebooku i WhatsApp-u. Sudjelovanje u istraživanju bilo je dobrovoljno i anonimno. Sudionici su bili obaviješteni o načinu prikupljanju podataka, potrebnom vremenu za rješavanje upitnika, zagantiranoj anonimnosti te mogućnosti odustajanja od sudjelovanja u istraživanju u bilo kojem trenutku.

Anketni online upitnik sastojao se od 13 pitanja zatvorenog tipa. Upitnik je aktiviran dana 5.5.2024., a dostupan za ispunjavanje bio je do 21.5.2024. Upitnik je bio podijeljen u više studentskih grupa, s uvjetom da ga ispunjavaju isključivo studenti smjerova novinarstvo ili komunikologija.

Iako je prvih nekoliko dana ispunjavanje išlo nešto sporijim tempom, u posljednjih tjedan dana upitnik je ispunilo 111 studenata, od čega posljednji dan njih čak 56. Prvi dio činila su pitanja kojima se saznaju demografski podaci (spol, dob, mjesto življenja i fakultet koji pohađaju), dok ostatak pitanja propituje stavove studenata o profesionalnom novinarstvu u Republici Hrvatskoj. Ispitanicima su odgovori na pitanja ponuđeni u obliku tvrdnji, a ljestvice stajališta formirane su prema Likertovoj 5-stupanjskoj numeričkoj ljestvici, pri čemu je ocjena 1 označavala najmanju vrijednost ili odgovor “uopće se ne slažem“, dok je ocjena 5 označavala najveću vrijednost ili odgovor “u potpunosti se slažem“.

Istraživanje se posebno bavi identificiranjem konkretnih kompetencija potrebnih za profesionalno bavljenje novinarstvom te studentskom percepcijom karakteristika trenutnog stanja profesionalnog novinarstva u Republici Hrvatskoj. Istraživačka pitanja bila su:

1. Kojim medijima studenti novinarstva daju prednost kada je u pitanju njihovo osobno informiranje o svakodnevnim aktualnostima u državi i svijetu te kako ocjenjuju stupanj svoje opće informiranosti?
2. Koje kompetencije studenti novinarstva prepoznaju kao najznačajnije u kontekstu profesionalnog bavljenja novinarstvom?
3. Kakvo mišljenje studenti novinarstva imaju o trenutnom stanju profesionalnog novinarstva u Republici Hrvatskoj?

Uzorak obuhvaćen ovim istraživanjem kombinacija je prigodnog i namjernog neprobabilističkog uzorka, a prikupljen je slanjem poziva za sudjelovanje u online anketi u različite studentske grupe koje okupljaju studente novinarstva i komunikologije na društvenim mrežama Facebook i WhatsApp.

U knjizi "Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima" autora Gorana Milasa (2005), prigodni (convenience) i namjerni (purposive) neprobabilistički uzorci objašnjeni su kao dvije vrste uzoraka koji se koriste u istraživačkim studijama kada nije moguće ili praktično koristiti probabilističke metode uzorkovanja. Kako autor objašnjava, "prigodni uzorak podrazumijeva odabir ispitanika koji su lako dostupni istraživaču. Ova metoda je često korištena zbog svoje jednostavnosti i brzine, ali ima značajna ograničenja u pogledu reprezentativnosti i generalizacije rezultata na širu populaciju" (Milas, 2005: 210). Namjerni uzorak, objašnjava autor, "uključuje svjesni odabir ispitanika na temelju specifičnih karakteristika koje su relevantne za istraživanje. Ova metoda omogućava istraživaču da ciljano odabere pojedince koji će pružiti najviše informacija o predmetu istraživanja, ali također pati od problema vezanih uz reprezentativnost" (Milas, 2005: 211).

Za potrebe istraživanja postavljene su i sljedeće hipoteze:

H1: Studenti novinarstva biraju internetske portale kao glavni izvor informiranja.

H2: Studenti novinarstva smatraju se vrlo dobro ili odlično informiranim.

H3: Studenti novinarstva prepoznaju fakultetsko obrazovanje kao najvažniju kompetenciju za uspješno bavljenje profesionalnim novinarstvom.

H4: Studenti novinarstva nisu zadovoljni kvalitetom profesionalnog novinarstva u RH.

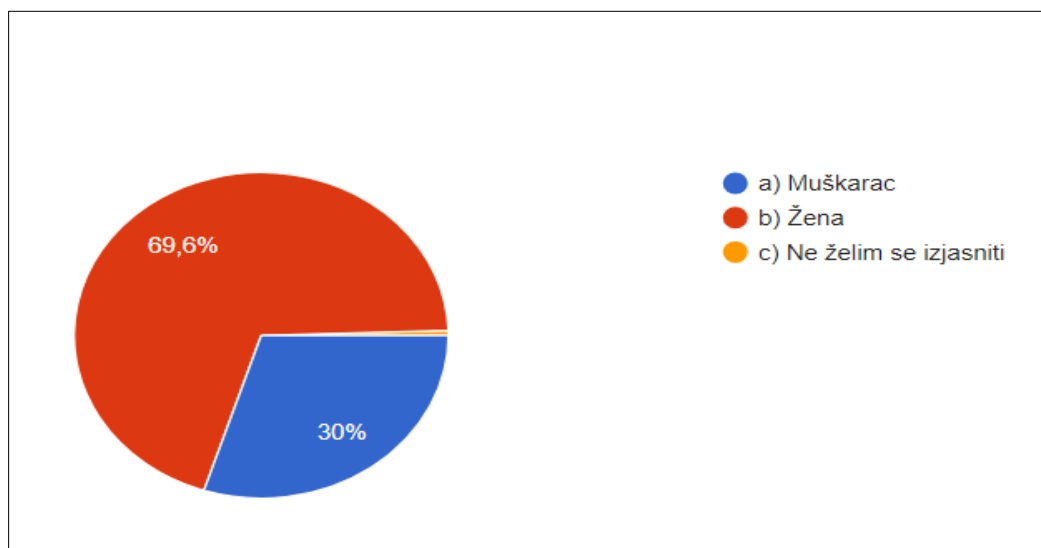
H5: Studenti novinarstva smatraju kako je novinarstvo u Republici Hrvatskoj stresan i loše plaćen posao.

5. Rezultati

U istraživanju naziva *Stavovi studenata novinarstva o profesionalnom novinarstvu u RH* ukupno je sudjelovalo 207 studenata novinarstva i komunikologije. Postavljena su pitanja kojima su se saznale opće informacije o sudionicima istraživanja - spol, dob, mjesto življenja, informacije o studiju koji pohađaju, osobnom interesu unutar novinarstva te radnom iskustvu. Također, postavljena su i pitanja kojima su se prikupili stavovi o profesionalnom novinarstvu u Republici Hrvatskoj.

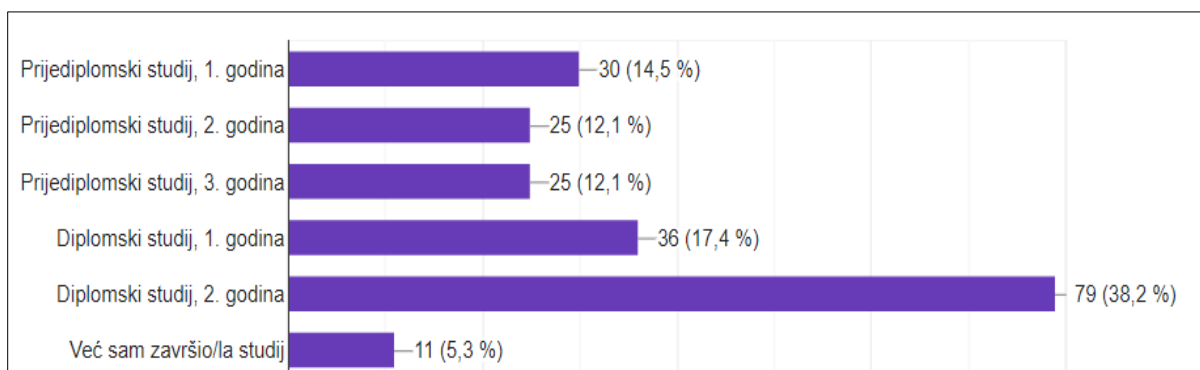
Konačan broj sudionika u istraživanju je 207. Od ukupnog broja sudionika, njih 144 (69,6%) izjasnilo se kao žena, 62 (30%) kao muškarac, a jedna osoba (0,5%) nije se izjasnila. Prosječna dob ispitanika je 22,22 godine.

Grafikon 1: Rod ispitanika

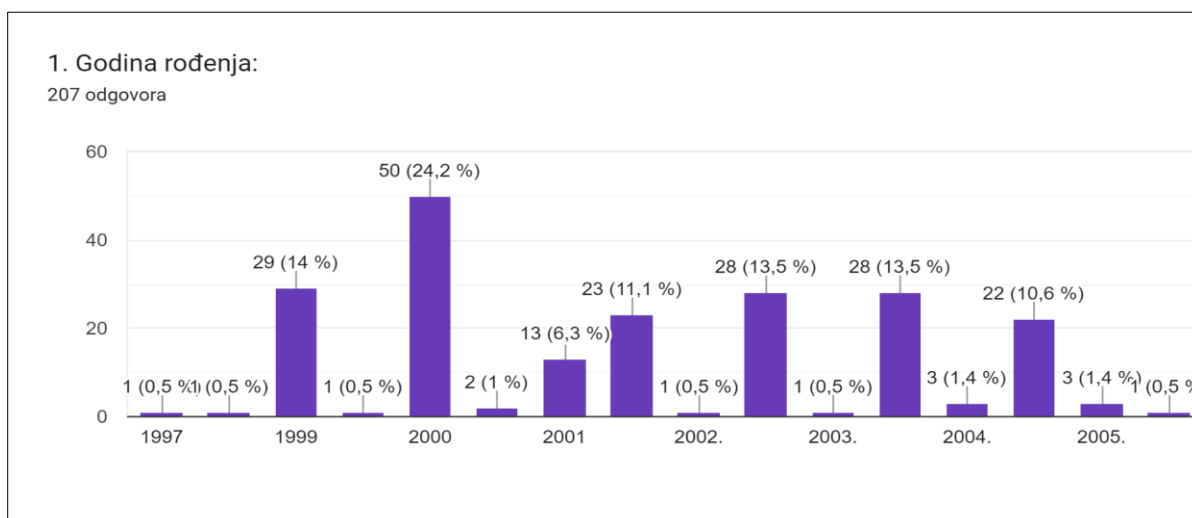
Većina studenata koji su sudjelovali u ovome istraživanju studenti su novinarstva, njih 169 (81,64%), dok je studenata smjera komunikologije 38 (18,36%). Što se razine studija tiče, najviše ispitanih studenata trenutno pohađa diplomski studij (36 prvu godinu diplomskog studija, 79 drugu godinu), njih 11 odgovorilo je kako je već završilo studij, dok je preostalih 80 trenutno na preddiplomskoj razini studija. Grafikon 2 prikazuje podjelu studenata s obzirom na razinu studija.

Grafikon 2: Obrazovni stupanj ispitanika

Grafikon 3 donosi pokazatelje o starosnoj dobi ispitanika. Najveći broj ispitanih rođen je 2000. Godine (25,2%), a najmanje je osoba koje su rođene 1997. i 2006. (0,5%). Dobivenim odgovorima dolazi se do prosječne starosti studenata, a to je 22,22 godine.

Grafikon 3: Starosna dob ispitanika

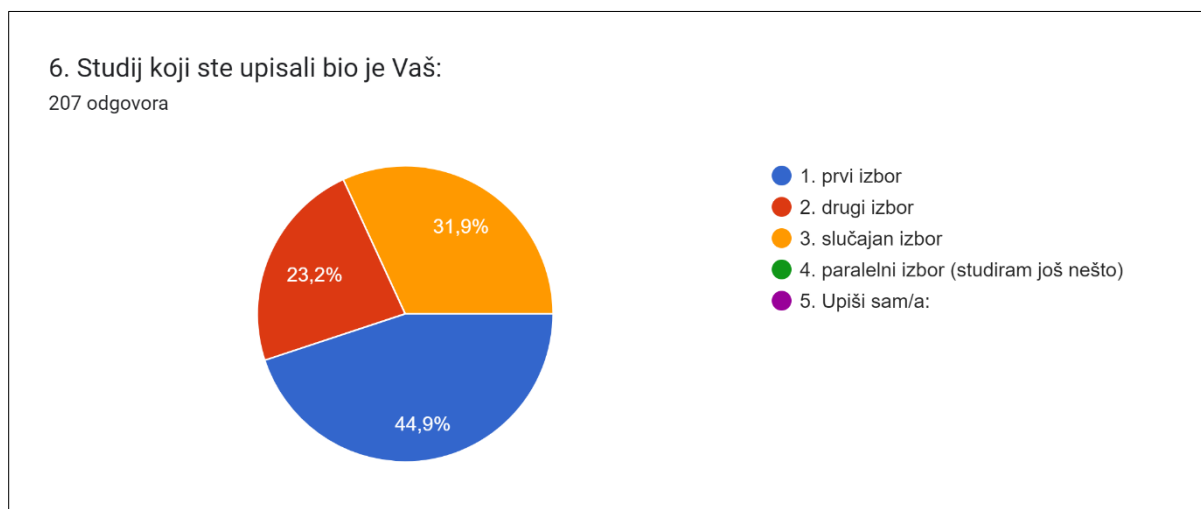
Što se mjesta življenja tiče, najveći broj studenata, njih 164 (82%) navodi kako žive u gradu Zagrebu. Nakon Zagreba, Zagrebačka županija prevladava kao mjesto življenja u odgovorima sudionika (20 osoba;10%), zatim Sisačko-moslavačka (5;2,5%), Koprivničko-križevačka (4;2%), Karlovačka (2;1%) te Bjelovarsko-bilogorska, Osječko-baranjska i Splitsko-dalmatinska, svaka s 1 odgovorom (0,5%). Sistematičan prikaz mjesta življenja sudionika istraživanja donosi Tablica 1

Tablica 1: Mjesto življenja ispitanika

Županija	Broj sudionika istraživanja
Grad Zagreb	164
Zagrebačka županija	20
Sisačko-moslavačka županija	5
Koprivničko-križevačka	4
Karlovačka županija	2
Bjelovarsko-bilogorska županija	1
Osječko-baranjska županija	1
Splitsko-dalmatinska županija	1

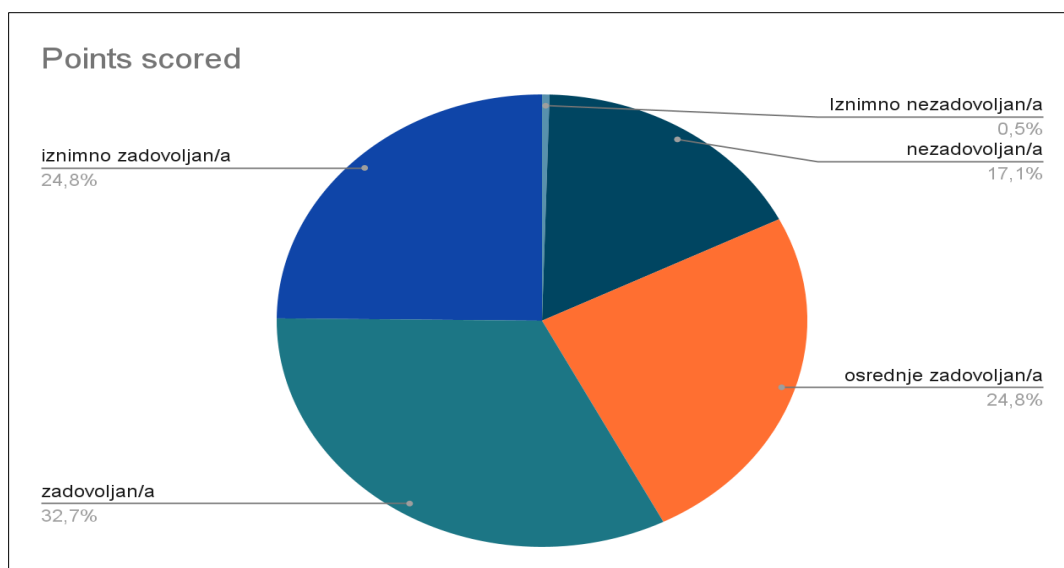
Kada su upitani o izboru fakulteta i smjera, 93 ispitanika (44.9%) odgovorilo je kako je upravo njihov fakultet bio prvi izbor, 48 ispitanika upalo je na svoj drugi izbor, a 66 ispitanika odgovorilo je kako je odabrani fakultet bio slučajan izbor.

Grafikon 4: Izbor fakulteta

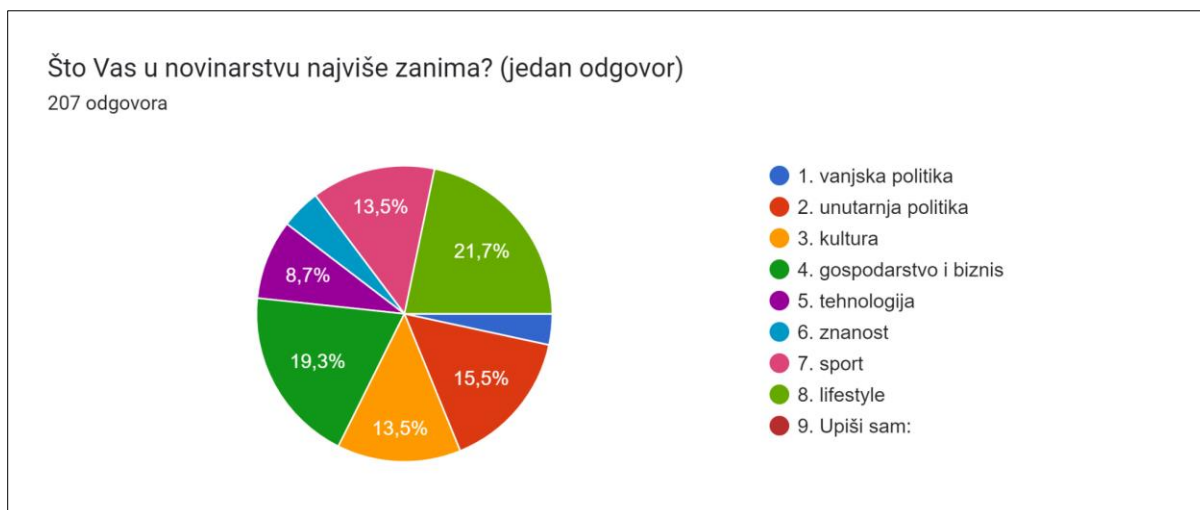
U kontekstu zadovoljstva studenata studijem koji pohađaju, prevladava pridjev *zadovoljan* u odgovorima. Grafikon 5 prikazuje dobivene rezultate.

Grafikon 5: Zadovoljstvo odabranim studijem

Sudionike istraživanja također se pitalo što ih unutar novinarstva najviše zanima.

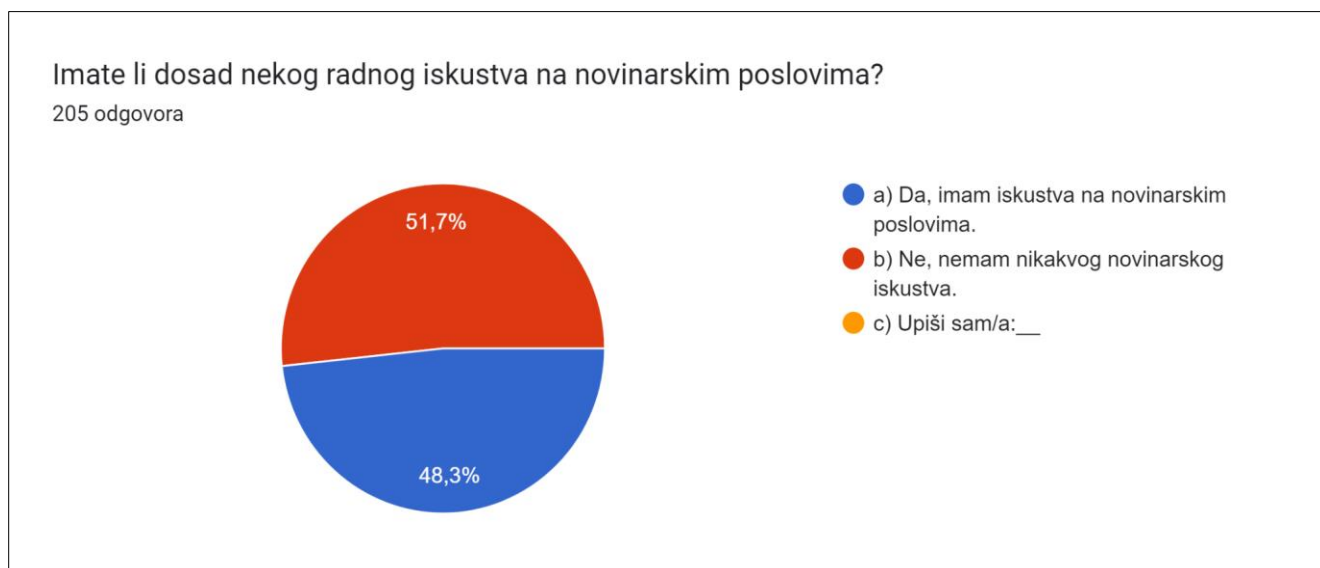
Grafikon 6: Interesi unutar novinarstva

Odgovori sudionika istraživanja pokazuju gotovo podjednaku raspodjelu studenata kada su u pitanju interesi vezani za *lifestyle* (45; 21,7%) te gospodarstvo i biznis (40; 19,3%). Po odabiru studenata, potom slijedi kategorija unutarnja politika koju je izabralo 32 studenata (15,5%). Podjednak broj glasova dobile su kategorije kultura i sport (po 28 glasova, 13,5%).

Osamnaest (18,7%) studenata kao glavni predmet svoga interesa unutar novinarstva izabralo je tehnologiju, njih 9 (4,3%) znanost, a samo sedam osoba vanjsku politiku (3,4%).

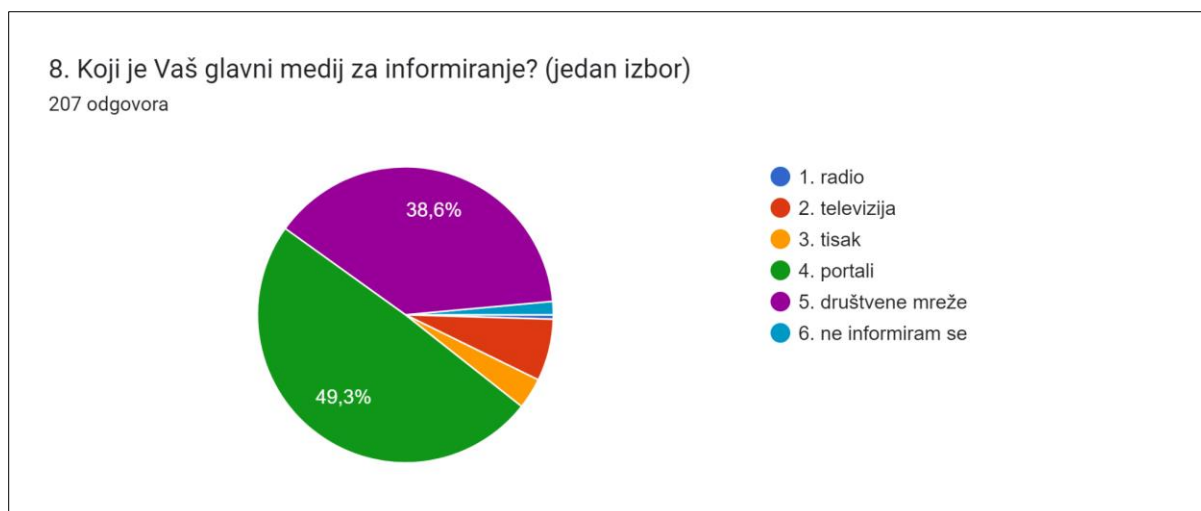
Grafikon 7: Radno iskustvo na novinarskim poslovima

Iz grafikona 7 vidljivo je kako je 51,7% studenata (N=106) nema iskustva na novinarskim poslovima, dok 48,3% (N=99) tog iskustva ima.

Osmo pitanje anketnog upitnika za cilj je imalo saznati koji su glavni mediji putem kojih se studenti sudionici istraživanja informiraju.

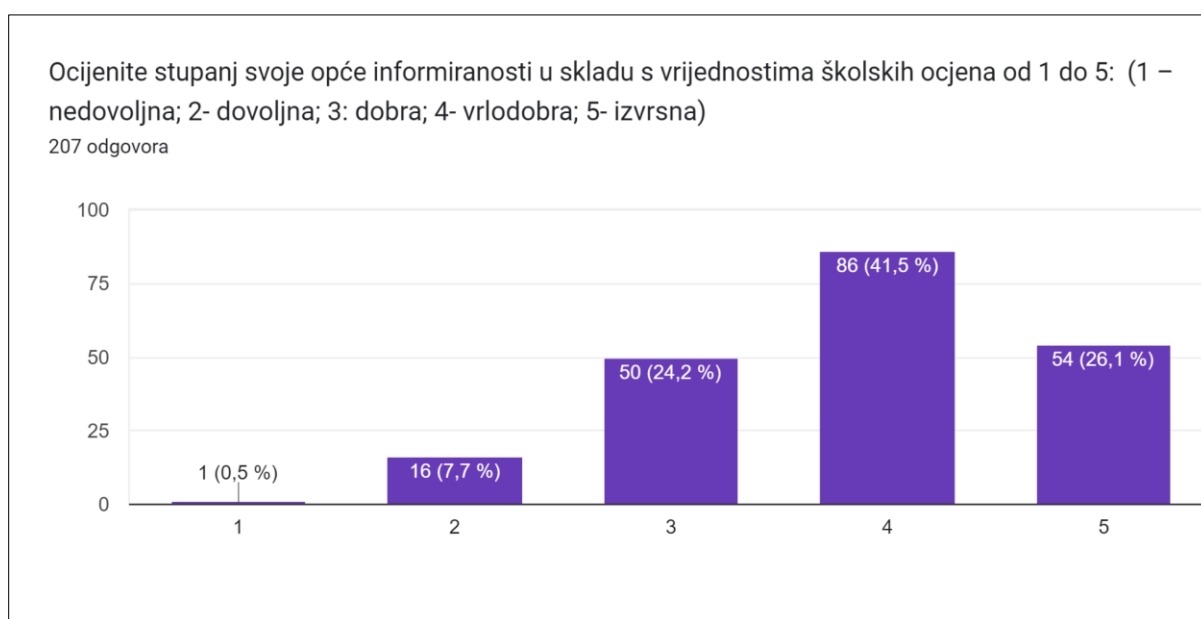
Grafikon 8: Izvori informiranja sudionika istraživanja

Rezultati vidljivi na kružnom dijagramu 4 pokazuju kako gotovo polovica ispitanih, njih 102, u postotku 49,3, informacije dobiva putem portala. Nešto manji broj, njih 80 (38,6%) informira se putem društvenih mreža. Od 207 sudionika, 14 bira televiziju kao glavni medij informiranja, dok upola manje njih (7; 3,4%) informira se tiskom. Samo jedna osoba odgovorila je kako je radio njegov/njezin izbor kada su informacije u pitanju, dok 3 (1,4%) osobe tvrde kako se ne informiraju.

Nakon odabira medija putem kojeg se informiraju, sudionici istraživanja imali su zadatak ocijeniti stupanj vlastite opće informiranosti vrijednostima školskih ocjena.

Grafikon 9: Ocjena stupnja opće informiranosti

Najveći broj sudionika (86; 41,5%) smatra kako je njihova opća informiranost vrlo dobra. Gotovo podjednako studenata novinarstva i komunikologije procjenjuje svoju opću informiranost izvrsnom (54, 26,1%) i dobrom (50, 24,2%). Dovoljnom ocjenom svoju opću informiranost ocijenilo je 16 studenata (7,7%). Samo jedna osoba (0,5%) smatra kako je ona nedovoljna.

Pretposljednje pitanje postavljeno unutar istraživanja vezano je za karakteristike koje osoba koja se bavi profesionalnim novinarstvom mora posjedovati. Od sudionika istraživanja tražilo se da iznesu svoje mišljenje o navedenim karakteristikama na način da odaberu koliko

je važna pojedina karakteristika (nevažna, donekle važna, osrednje važna, važna, jako važna).
 Tablica 2 prikazuje odgovore sudionika.

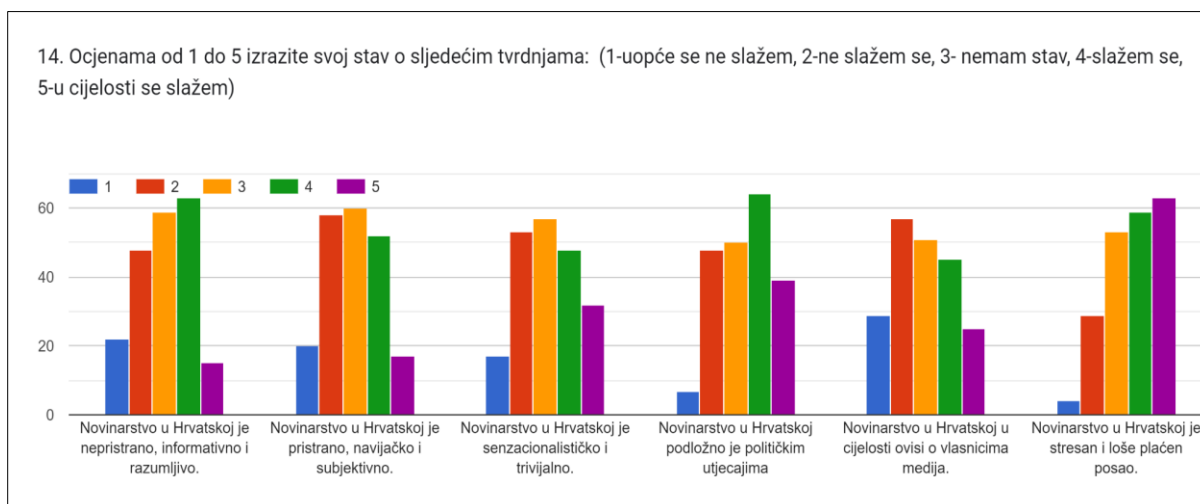
Tablica 2: Karakteristike profesionalnog novinara

ocjena/ karakteristika	nevažno	donekle važno	osrednje važno	važno	jako važno
fakultetsko obrazovanje	10	9	10	67	112
opća informiranost	0	4	23	49	131
poznavanje najmanje jednog stranog jezika	0	3	19	69	119
komunikativnost	0	4	25	52	126
poznavanje zakonskih okvira novinarskog rada	11	11	54	60	71
politička nepristranost	15	12	46	68	66
financijska neovisnost novinara	21	15	43	66	62
temeljnost	2	5	20	92	88
upornost	0	4	23	72	108
analitičnost	0	3	32	74	98
digitalna umreženost	0	0	16	60	132
etičnost postupanja i istraživanja	2	8	30	63	105

Kako je i vidljivo u tablici 2, najveći broj sudionika kao jako važne su istaknuli sljedeće karakteristike: opću informiranost, poznavanje najmanje jednog stranog jezika, komunikativnost i digitalnu umreženost

Posljednje pitanje anketnog upitnika donosi pregled stavova o trenutnom stanju profesionalnog novinarstva u Republici Hrvatskoj prema mišljenju sudionika istraživanja.

Grafikon 10: Stanje novinarstva u Hrvatskoj

Prva tvrdnja o kojoj su sudionici istraživanja morali izraziti svoje mišljenje glasila je: *Novinarstvo u Hrvatskoj je nepristrano, informativno i razumljivo*. Od 207 ispitanih studenata, njih 70 uopće se ne slaže ili se ne slaže s ovom tvrdnjom. O tvrdnji stav nema njih 59, dok ih 78 tvrdi da se slaže ili u cijelosti slaže. Druga tvrdnja bila je djelomično suprotna te novinarstvo opisuje kao *pristrano, navijačko i subjektivno*. Ukupno 60 studenata nema stav o tvrdnji, 78 njih smatra kako se ne slaže ili uopće ne slaže, a 69 ih se slaže ili u cijelosti slaže. *Novinarstvo u Hrvatskoj je senzacionalističko i trivijalno* tvrdnja je o kojoj 57 studenata nema stav, 70 studenata tvrdi kako se uopće ne slaže ili ne slaže, dok se 80 studenata slaže ili u cijelosti slaže. Među tvrdnjama našla se i izjava *Novinarstvo u Hrvatskoj je podložno političkim utjecajima*. O navedenom, 54 studenata smatra kako se uopće ne slaže ili ne slaže, njih 50 nema stav, a 103 ih se u cijelosti slaže ili slaže. O tvrdnji *Novinarstvo u Hrvatskoj u cijelosti ovisi o vlasnicima medija* 51 student nema mišljenje, 87 ih se ne slaže ili u cijelosti ne slaže, a 70 ih se slaže ili u cijelosti slaže. Posljednja tvrdnja *Novinarstvo u Hrvatskoj je stresan i loše plaćen posao* za većinu sudionika je točna (121), o tvrdnji stav nema njih 53, dok se ostali (33) ne slažu ili u cijelosti ne slažu.

6. Rasprava

U ovom poglavlju provest će se analiza rezultata online ankete kako bi se doznalo jesu li dobiveni odgovori na postavljena istraživačka pitanja te jesu li zadane hipoteze potvrđene ili opovrgnute. Istraživanjem su se htjeli ustanoviti stavovi studenata novinarstva i komunikologije o ugledu novinarske profesije, a da bismo to saznali, najprije im je bio postavljen niz pitanja kojima su otkrivene informacije poput njihovog zadovoljstva studijem, interesa unutar novinarstva, radnog iskustva, izvora informiranja, opće informiranosti i drugo. Analizom i usporedbom različitih odgovora želi se doći do glavnog cilja – saznati kako studenti novinarstva i komunikologije percipiraju ugled svoje struke. U istraživanju studenti su bili traženi da odgovore na niz pitanja zatvorenog tipa, a nastojala se postići maksimalna iskrenost ispitanika.

Prva četiri pitanja postavljena su kako bi se saznale opće informacije o sudionicima istraživanja - spol, dob, mjesto življenja te informacije o studiju koji pohađaju. Što se mjesta življenja tiče, najveći broj studenata, njih 164 (82%) navodi kako živi u gradu Zagrebu. Zagreb, kao glavni grad Hrvatske, nudi veće mogućnosti za obrazovanje, uključujući prestižne fakultete i programe. Studenti iz Zagreba imaju lakši pristup tim resursima, što može objasniti zašto je mnogima novinarstvo bio prvi izbor, osobito zato što je, uz Sveučilište Sjever u Koprivnici, Fakultet političkih znanosti u Zagrebu, jedini državni fakultet koji nudi ovaj smjer. Osim toga, Zagreb ima veću koncentraciju medijskih kuća, novinskih redakcija i drugih relevantnih institucija. Studenti koji dolaze iz Zagreba ili se presele tamo za studij, mogu imati veće profesionalne prilike, što može utjecati na njihov entuzijazam za studij novinarstva.

Kada su upitani o zadovoljstvu odabranim studijem, 24.8% studenata izjavilo je kako su iznimno zadovoljni, dok je 32.7% odabralo odgovor zadovoljan. Ovi rezultati pokazuju da više od polovice ispitanika (57.5%) ima pozitivan stav prema svom studiju, što sugerira da su studenti novinarstva i komunikologije generalno zadovoljni svojim izborom. Pozitivan stav prema studiju također može utjecati na njihovu motivaciju i angažman u akademskim i profesionalnim aktivnostima. Ovaj podatak također dokazuje da studenti nisu slučajno odabrali zanimanje, već su svjesno odlučili studirati novinarstvo, što dodatno naglašava njihovu posvećenost i interes za ovu profesiju.

Kada su upitani o njihovim interesima unutar novinarstva, najzastupljeniji odgovor bio je lifestyle koji je odabralo 45 studenata (21.7%). Autor Folker Hanusch definira lifestyle novinarstvo kao specifično novinarsko polje koje prvenstveno obraća pažnju na svoje čitatelje kao potrošače, pružajući im činjenične informacije i savjete o proizvodima i uslugama koje mogu koristiti u svakodnevnom životu. Ovaj oblik novinarstva često uključuje zabavne elemente i pokriva širok spektar tema kao što su putovanja, hrana, moda, zdravlje i osobna tehnologija (Hanusch, 2013: 32). Ovako veliko zanimanje ispitanika upravo za ovo područje ne čudi s obzirom da je najveći broj otkrio da se najviše informira na internetskim portalima, a tamo je ova rubrika izrazito zastupljena jer zbog širokog raspona tema koje pokriva privlači velik broj čitatelja.

Iduće područje interesa najzastupljenije u odgovoru je gospodarstvo i biznis koje je odabralo 40 studenata (19.3%). Ovaj rezultat može se smatrati očekivanim s obzirom na aktualne trendove i važnost ekonomskih tema u suvremenom društvu. Studente novinarstva privlači gospodarstvo i biznis iz nekoliko razloga. Prvo, ekonomija je temeljna za razumijevanje funkcioniranja društva, a poznavanje ekonomskih principa pruža novinarima alate za analizu i izvještavanje o ključnim temama koje utječu na svakodnevni život građana. Drugo, područje biznisa često je povezano s financijskom stabilnošću i mogućnostima napredovanja u karijeri. Novinari specijalizirani za gospodarstvo često imaju priliku raditi za ugledne medijske kuće, konzultantske firme ili u korporativnoj komunikaciji, što im može pružiti bolje plaćene i stabilnije poslove.

Unutarnju politiku izabralo je 32 studenta (15,5%). Podjednak broj glasova dobile su kategorije kultura i sport (po 28 glasova, 13,5%). Ovi rezultati mogu se objasniti različitim faktorima koji utječu na interese studenata novinarstva. Prvo, unutarnja politika, iako važna, često može djelovati kompleksno i polarizirajuće, što može odvrćati studente od odabira ove specijalizacije. Mnogi studenti možda percipiraju političko novinarstvo kao područje koje zahtijeva duboko poznavanje političkog sustava i izdržljivost u suočavanju s političkim pritiscima i kontroverzama. Također, političko novinarstvo često može biti povezano s većim rizicima i odgovornostima, što može utjecati na manji interes među studentima. Drugo, kultura i sport, iako popularne teme u javnosti, možda nisu prvi izbor za studente koji traže stabilne i visoko plaćene karijere u novinarstvu. Kultura, često percipirana kao manje dinamična u smislu zapošljavanja, može privući studente koji su strastveni prema umjetnosti, književnosti i društvenim pitanjima, ali možda ne nudi toliko prilika za napredovanje ili visoke zarade kao

neka druga područja. Slično, sportsko novinarstvo, iako privlačno zbog uzbuđenja i popularnosti sportskih događaja, može biti vrlo konkurentno i zahtijevati specifična znanja i vještine koje nisu svi studenti spremni razvijati.

Ipak, najmanji interes studenti su pokazali za znanost, tehnologiju i vanjsku politiku, a nekoliko je mogućih razloga za to. Prvo, tehnologija i znanost zahtijevaju razumijevanje složenih koncepata i stalno praćenje brzih inovacija, što može djelovati demotivirajuće za studente novinarstva koji su više usmjereni na društvene i humanističke teme. Drugo, vanjska politika može djelovati manje atraktivno zbog svoje globalne složenosti i udaljenosti od lokalnih događanja koja su studentima bliža i relevantnija. Razumijevanje vanjske politike često zahtijeva poznavanje međunarodnih odnosa, povijesti i geopolitike, što može biti izazovno i manje neposredno povezano s njihovim svakodnevnim životom i karijerom. Treće, percepcija tržišta rada također igra značajnu ulogu. Studenti mogu smatrati da su prilike za zapošljavanje u područjima kao što su gospodarstvo i biznis, te lifestyle novinarstvo, više zastupljene i financijski isplativije, dok su specijalizacije poput znanosti i vanjske politike manje tražene i nude manje mogućnosti za karijerni napredak.

Pitanje o tome imaju li ispitanici iskustva na novinarskim poslovima donijelo je očekivane rezultate. Gotovo polovica ispitanika, njih 99 (48.3%), odgovorilo je kako je već radilo ili trenutno radi neki novinarski posao. Ovaj odgovor ne čudi s obzirom da je više od trećine sudionika istraživanja na samom kraju svog fakultetskog obrazovanja, a njih 11 (5.3%) odgovorili su kako su studij već završili. S obzirom da je novinarstvo zanimanje u kojem se izrazito cijeni praksa, te u kojem se tijekom školovanja snažno potiče studente da steknu čim više praktičnog znanja, ovaj podatak ne čudi.

Kada su upitani o izvorima na kojima se informiraju, čak 102 (49.3%) ispitanika odgovorilo je kako se informiraju na internetskim portalima, dok je njih 80 (38.6%) kao glavni izvor informiranja odabralo društvene mreže. Kada govorimo u postocima, gotovo 90% ispitanika kao glavni izvor informiranja izabralo je jedan od ova dva odgovora. Kada su upitani o izvorima na kojima se informiraju, čak 102 (49.3%) ispitanika odgovorilo je kako se informiraju na internetskim portalima, dok je njih 80 (38.6%) kao glavni izvor informiranja odabralo društvene mreže. Kada govorimo u postocima, gotovo 90% ispitanika kao glavni izvor informiranja izabralo je jedan od ova dva odgovora. Ovi podaci jasno pokazuju dominantnu ulogu digitalnih medija u svakodnevnom životu studenata novinarstva.

Preferencija za internetske portale i društvene mreže može se pripisati njihovoj pristupačnosti, brzini ažuriranja informacija te interaktivnoj prirodi koja omogućava brzu razmjenu mišljenja i komentara. Također, ovi izvori pružaju širok spektar informacija koje su lako dostupne u svakom trenutku, što je u skladu s potrebama i očekivanjima moderne generacije studenata.

Analizom odgovora studenata dobiveni su podaci na temelju kojih je moguće potvrditi ili odbaciti postavljene hipoteze, te odgovoriti na istraživačka pitanja. Prva hipoteza glasila je: "Studenti novinarstva biraju internetske portale kao glavni izvor informiranja." Kako od ukupnih 207 sudionika istraživanja, njih čak 102 (49,3%) bira portale kao sredstvo osobnog informiranja, može se zaključiti kako je prva hipoteza (H1) ovim istraživanjem potvrđena. Sličan podatak dobiva i istraživanje Čatipović (2023) provedeno na uzorku od 741 osobe (60% je osoba mlađe životne dobi, od 15 do 29 godina). Naime, hipoteza u spomenutom istraživanju tvrdila je kako korištenje tradicionalnih medija korelira sa svrhom dobivanja aktualnih informacija, za razliku od modernih medija, koji prvenstveno imaju drugu svrhu. Međutim, ta hipoteza je odbačena. Ovi rezultati pokazuju sve veću važnost digitalnih medija u svakodnevnom informiranju mladih ljudi, sve veći odmak od tradicionalnih medija i upućuju na nove medijske navike i potrebe koje profesionalno novinarstvo mora zadovoljiti.

Također, istraživanje "Mladi i mediji" koje je proveo Forum za slobodu odgoja pokazuje slične trendove. Ovo istraživanje naglašava da mladi u Hrvatskoj najčešće koriste internetske portale i društvene mreže za informiranje, potvrđujući važnost ovih medija u njihovom svakodnevnom životu (Gospodnetić i Modrić, 2014). Ovi podaci upućuju na potrebu da profesionalni novinari razviju digitalne vještine i strategije kako bi ostali relevantni u digitalnom dobu.

Druga hipoteza (H2) glasila je: "Studenti novinarstva smatraju se vrlo dobro ili odlično informiranim." Naime, 67,6% sudionika istraživanja ocjenjuju stupanj svoje opće informiranosti vrlo dobrom ili izvrsnom ocjenom. Ako se u obzir uzme kako su upravo opću informiranost studenti novinarstva i komunikologije ocijenili kao jako važnu ili važnu za obavljanje profesionalnog novinarstva (njih 180), ovaj podatak ne iznenađuje. Može se zaključiti kako studenti smatraju da je vrlo važno, u kontekstu profesionalnog novinarstva, biti informiran, i na osobnom informiranju aktivno rade koristeći portale i društvene mreže.

Rezultati ovog istraživanja mogu se usporediti s drugim relevantnim istraživanjima provedenima u Hrvatskoj. Istraživanje pod nazivom "Informiranost i medijske navike studenata novinarstva" koje su proveli Brankica Petković i Dejan Jović (2019) na uzorku studenata novinarstva na Sveučilištu u Splitu otkriva da 68% ispitanika smatra da su vrlo dobro ili odlično informirani. Ovo dodatno potvrđuje trend visokog samoprocijenjenog stupnja informiranosti među studentima novinarstva u Hrvatskoj.

Istraživanje Helene Hruške iz 2023. godine pod nazivom "Negativne tehnike novinarstva i njihov utjecaj na informiranost mladih" provedeno na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu također je dokazalo da studenti za sebe misle da su vrlo dobro ili odlično informirani. Istraživanje je provedeno na uzorku od 476 studenata, od čega je njih čak 354 kao ocjenu svoje informiranosti izabralo odličan ili vrlo dobar. Ovi podaci jasno pokazuju kako studenti novinarstva u Hrvatskoj imaju visok stupanj samopouzdanja u svoju informiranost, što može biti važan faktor u njihovoj budućoj profesionalnoj karijeri.

Treća hipoteza glasila je: "Studenti novinarstva prepoznaju fakultetsko obrazovanje kao najvažniju kompetenciju za uspješno bavljenje profesionalnim novinarstvom." Kompetencije se, u različitoj stručnoj literaturi, razgraničavaju na razne podjele, između ostalog na osobne, razvojne, stručne, međuljudske i akcijske kompetencije (Kanižaj, 2010). U istraživanju ovog diplomskog rada studentima su ponuđene različite kompetencije novinara iz navedenih kategorija kako bi odabrali one koje smatraju najznačajnijim. Za svaku od navedenih kompetencija, više od 50% sudionika odgovorilo je kako su važne ili jako važne za profesionalno bavljenje novinarstvom.

Sljedeće kompetencije dominiraju u odgovorima kao najznačajnije (više od 85% sudionika istraživanja ocjenjuje ih važnima ili jako važnima): fakultetsko obrazovanje, opća informiranost, poznavanje najmanje jednog stranog jezika, komunikativnost, temeljitost, upornost, analitičnost i digitalna umreženost. Ipak, iako je u hipotezi broj 4 fakultetsko obrazovanje istaknuto kao najvažnija komponenta za uspješno bavljenje profesionalnim novinarstvom, odgovori studenata to ne potvrđuju. Ocjenom 5, odnosno kao "jako važno" fakultetsko obrazovanje je ocijenilo 78 studenata od njih 207, dok je opća informiranost uvjerljivo prevladala s čak 131 ocjenom 5 od strane studenata. Pri samom vrhu je i komunikativnost sa čak 126 ocjena 5 te poznavanje stranog jezika sa čak 116 najviših ocjena.

Može se uočiti kako sudionici istraživanja smatraju kako je fakultetsko obrazovanje važno za profesionalno bavljenje novinarstvom, ali ipak su neke druge kompetencije stavili ispred formalnog obrazovanja. U svom radu "Novinarska etika u Hrvatskoj: aspekti razvoja kodeksa, obrazovanja novinara i znanstveno-istraživačkog interesa za temu," Dunja Majstorović, Željana Ivanuš i Gordana Vilović analiziraju različite aspekte razvoja novinarske etike u Hrvatskoj, s posebnim naglaskom na obrazovanje novinara. U radu, autorice su formalno obrazovanje istaknule kao temelj za stjecanje osnovnih znanja i vještina potrebnih za profesionalno obavljanje novinarskog posla. Ističu kako kroz strukturirane kurikulume na fakultetima, studenti stječu teorijsko znanje i praktične vještine koje su ključne za etičko izvještavanje i istraživačko novinarstvo (Vilović i sur., 2022).

Također, prostor za diskusiju otvaraju i pitanja koliko su kompetencije navedene kao najznačajnije "naučive", jesu li one dio cjeloživotnog obrazovanja jednog novinara ili se čovjek s njima isključivo rađa. Bilo kako bilo, može se zaključiti kako studenti novinarstva i komunikologije fakultetsko obrazovanje smatraju važnim, ali ipak na ljestvici važnosti praktične vještine stavljaju ispred njega. Osvještavanjem važnosti obrazovanja za novinarstvo jača se profesija i njen ugled, a kako bi ta misao doprijela do javnosti, ona mora postojati i u "unutarnjim krugovima struke", počevši od studenata pa nadalje.

U kontekstu trenutnog stanja profesionalnog novinarstva u Hrvatskoj, studenti su izrazili kritičnost, istaknuvši da je novinarstvo često pristrano i podložno političkim utjecajima. Ovime se potvrđuje hipoteza H4: "Studenti novinarstva nisu zadovoljni kvalitetom profesionalnog novinarstva u RH." Ova hipoteza ukazuje na postojanje brojnih izazova u očuvanju profesionalnosti novinarstva. Pristranost i politički utjecaji u novinarstvu često dovode do situacija u kojima se mediji koriste kao sredstvo za promicanje određenih političkih interesa umjesto da objektivno informiraju javnost. To ne samo da narušava povjerenje publike u novinare, nego i umanjuje kvalitetu samog novinarskog rada.

Studenti primjećuju da takvo stanje može imati dugoročne negativne posljedice po cijelo društvo, uključujući i smanjenje kritičkog mišljenja među građanima. Neki od ključnih izazova u očuvanju profesionalnosti novinarstva, o kojima govori suvremena literatura, uključuju gubljenje povjerenja publike, lažne vijesti i dezinformacije, etička pitanja, razne ekonomske pritiske te promjene u strukturi publike (Gavranović, 2011). Gubljenje povjerenja publike često je povezano s percepcijom da su mediji podložni manipulaciji i da ne služe

interesima javnosti. Lažne vijesti i dezinformacije dodatno kompliciraju situaciju, jer se publika suočava s problemom razlučivanja vjerodostojnih informacija od lažnih.

Studenti novinarstva smatraju kako je novinarstvo u Republici Hrvatskoj stresan i loše plaćen posao, što je posljednja hipoteza ovog istraživanja. Kako je 121 sudionik odgovorio kako se slaže s tvrdnjom, ova hipoteza se prihvaća. Ovaj iskaz potvrđuje i istraživanje Kovač i Šantić (2011) kojim se novinarstvo karakterizira kao stresna profesija s nepovoljnim radnim uvjetima. Stupart (2023) u knjizi "Happiness in Journalism" iznosi rezultate istraživanja provedenom u Norveškoj koji govore kako novinari i studenti novinarstva smatraju kako se radi o profitabilnoj profesiji s manjim elementima stresa. Očit je nesklad u stavovima studenata različitih država, stoga bi bilo zanimljivo vidjeti uvjete rada profesionalnih novinara diljem Europe (i šire).

Rezultati istraživanja pokazuju da studenti novinarstva prepoznaju značaj digitalne pismenosti i suvremenih kompetencija u profesiji. Ovo je ključno za prilagodbu promjenama u medijskom krajoliku, gdje digitalni mediji preuzimaju dominantnu ulogu. Kritičnost prema trenutnom stanju medija može se interpretirati kao svijest o potrebi za većom etičnošću i profesionalizmom u struci, što je bitno za održavanje povjerenja javnosti u novinare.

Osim toga, prepoznata važnost kompetencija kao što su komunikativnost i poznavanje stranih jezika ukazuje na potrebu za interdisciplinarnim pristupom u novinarskom obrazovanju. Ovaj nalaz može potaknuti promjene u nastavnim planovima i programima kako bi se osigurala relevantnost obrazovanja za buduće novinare. Ovo istraživanje doprinosi razumijevanju percepcija mladih novinara i njihovim očekivanjima od profesije. Potrebno je istaknuti da studenti prepoznaju izazove s kojima se suočava hrvatsko novinarstvo, ali također naglašavaju potencijal za unapređenje struke kroz razvoj novih vještina i kompetencija.

S obzirom na pristranost i političke utjecaje koje su studenti uočili, budući novinari bi trebali biti poticani na kritičko razmišljanje i etičko izvještavanje, kako bi doprinijeli jačanju demokratskog društva. Edukacija koja naglašava važnost etičkih standarda, ali i prilagodbu digitalnom okruženju, može imati ključnu ulogu u formiranju budućih novinara.

Naravno, potrebno je naglasiti i potencijalna ograničenja ovog istraživanja. Prvo, uzorak od 207 studenata mogao bi biti premalen za generalizaciju rezultata na cijelu populaciju

studenta novinarstva u Hrvatskoj. Veći uzorak mogao bi pružiti preciznije i pouzdanije podatke. Drugo, svaki aspekt istraživanja, poput percepcije kompetencija ili stavova o trenutnom stanju novinarstva, mogao bi se dodatno razraditi kao zasebno istraživanje, što bi omogućilo dublje razumijevanje specifičnih tema. Također, buduća istraživanja mogla bi koristiti mješovite metode, kombinirajući kvalitativne i kvantitativne pristupe, kako bi se dobili složeniji uvidi u ovu važnu tematiku.

Na kraju, važno je naglasiti da će kontinuirano istraživanje i analiza stavova mladih novinara i njihovih očekivanja od profesije biti ključni za razvoj novinarstva u Hrvatskoj. Samo kroz takav pristup moguće je stvoriti medijski prostor koji je profesionalan, etičan i usmjeren na javno dobro.

7. Zaključak

Na temelju provedenog istraživanja o stavovima studenata novinarstva o profesionalnom novinarstvu u Hrvatskoj, došli smo do nekoliko značajnih spoznaja koje obogaćuju postojeće razumijevanje ove teme. Prvo, istraživanje potvrđuje sve veću ulogu digitalnih medija u svakodnevnom informiranju studenata, što ukazuje na udaljšavanje od tradicionalnih medija poput tiska i radija.

Studenti prepoznaju važnost kompetencija kao što su opća informiranost, poznavanje stranih jezika, komunikativnost i digitalna umreženost, što naglašava promjenu u percepciji potrebnih vještina za novinarstvo. Kritični su prema trenutnom stanju medija, smatrajući da je novinarstvo često pristrano i podložno političkim utjecajima, te su nezadovoljni radnim uvjetima, što ističe potrebu za unaprjeđenjem struke.

Doprinos znanstvenoj zajednici ogleda se u osvjetljavanju perspektiva budućih novinara, njihovim očekivanjima i percepcijama. Ovo istraživanje potiče daljnje rasprave o ulozi etičnosti i profesionalnosti u novinarstvu, te kako obrazovanje može odgovoriti na promjene u medijskom krajoliku. Ključni doprinos je naglasak na potrebi za kontinuiranom edukacijom i prilagodbom digitalnom okruženju, čime se jača integritet i profesionalnost novinarske profesije u Hrvatskoj.

Izrazito je bitno čuti mišljenja i stavove mladih studenata novinarstva koji su na pragu prelaska u profesionalno bavljenje i koji mogu i sami napraviti razliku u budućnosti. Njihova perspektiva ključna je za razvoj i unapređenje novinarske profesije, čime se može osigurati veći ugled i bolje funkcioniranje novinarstva u društvu.

Za kraj, dodala bih prijedloge mogućih budućih istraživanja u kojemu će studenti novinarstva biti uzorak, a ideje proizlaze iz provedenog istraživanja. Prvo, zanimljivo bi bilo vidjeti usporednu analizu stavova studenata o profesionalnom novinarstvu s obzirom na brojne čimbenike, primjerice razlike studenata prve i posljednje godine studija ili razlike studenata s radnim iskustvom i bez radnog iskustva u novinarskim poslovima. Nadalje, razlike u stavovima pokazala se i između studenata smjera novinarstva te smjera komunikologije, stoga bi i to bilo zanimljivo istražiti.

8. Literatura

- Apostolski, Mihailo i dr. (1975) *Narodni heroji Jugoslavije*. Beograd: Mladost.
- Gavranović, Ante (2009) *Mediji: Mitovi i stvarnost*. Zagreb: Sveučilišna knjižara.
- Goldstein, Ivo (2006) *Jugoslavija–idealna državni okvir, umjetna tvorevina ili tamnica naroda?(s posebnim obzirom na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu)*. In *Forum Bosnae* (No. 35, pp. 90-104). Međunarodni forum Bosna.
- Gross, Mirjana (1974) *Jaroslav Šidak, Studije iz hrvatske povijesti XIX stoljeća*, Zagreb: Institut za hrvatsku povijest Sveučilišta u Zagrebu
- Hanusch, Folker (2014) *Lifestyle journalism*. London: Routledge.
- Jergović, Blanka (2003) Zakonske promjene i tisak u Hrvatskoj od 1990. do 2002. *Politička misao: časopis za politologiju*, 40(1), 92-108.
- Jokoš, Ines i Kanižaj, Igor (2012) Percepcija novinarske profesije studenata novinarstva i komunikologije na Sveučilištu u Zagrebu. *Medijske studije*, 3 (5), 102-116. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/index.php/95271>
- Judson, Pieter (2016) *The Habsburg Empire: a new history*. London: Harvard University Press.
- Kanižaj, Igor (2010) *Teorije medija*. Zagreb: Školska knjiga.
- Lasinović, Luka (2023). *Nezavisna Država Hrvatska (NDH) u političko-memoarskoj prozi* (Doctoral dissertation, University of Zagreb. Faculty of Humanities and Social Sciences. Department of History).
- Malović, Stjepan (2005) *Osnove novinarstva*. Zagreb: Školska knjiga.
- Majstorović, Dunja i dr. (2022) Novinarska etika u Hrvatskoj: aspekti razvoja kodeksa, obrazovanja novinara i znanstveno-istraživačkog interesa za temu. *Politička misao*
- Marjanović, Milan (1922) *Na pragu novog doba*.
- Matoš, Antun Gustav (1909) *Pisma o novinarstvu*.
- Najbar-Agičić, Magdalena (2016) *Povijest novinarstva*. Zagreb: Ibis grafika i Sveučilište Sjever.
- Požar, Petar (2001) *Leksikon povijesti novinarstva i publicistike*. Split: Vlastita naklada.
- Tolić, Matej (2021) Pitanje hrvatske državnosti i prava na samoodređenje i odcjepljenje u Jugoslaviji (1918.–1991.). *Obnova, časopis za kulturu, društvo i politiku*, 15(1), 15-66.
- Vilović, Gordana (2011) *Povijest novinarstva*. Zagreb: Školska knjiga.
- Vilović, Gordana (2012) *Etika i novinarske vrijednosti*. Zagreb: Školska knjiga.
- Vilović, Gordana (2014) *Izazovi profesionalnog novinarstva*. Zagreb: Školska knjiga.

- Vilović, Gordana (2015) *Kultura i mediji*. Zagreb: Školska knjiga.
- Zelenika, Ratko (1998) *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*. Rijeka: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
- Zlatar, Andrea (2003) *Razvoj hrvatskog novinarstva*. Zagreb: Naklada Ljevak.
- Zlatar, Andrea (2005) *Tehnološki napredak i mediji*. Zagreb: Naklada Ljevak.
- Zlatar, Andrea (2007) *Politički utjecaj na novinarstvo*. Zagreb: Naklada Ljevak.
- Žnidar, K. (2012) *Metodologija kvantitativnih istraživanja*. Zagreb: Effectus.

9. Prilog: anketni upitnik

Pred vama se nalazi anketni upitnik koji provodim u sklopu diplomskog rada na temu 'Stavovi studenata novinarstva o profesionalnom novinarstvu u RH'.

Upitnik je u potpunosti anoniman, a prikupljeni podaci bit će korišteni u znanstvene svrhe. Vrijeme rješavanja upitnika je manje od 5 minuta.

Unaprijed zahvaljujem na izdvojenom vremenu i doprinosu.

1. Godina rođenja: _____
2. Mjesto življenja: _____
3. Rod
 - a) Muškarac
 - b) Žena
 - c) Ne želim se izjasniti
4. Razina studija:
 - a) Prijediplomski, upiši semestar:
 - b) Diplomski, upiši semestar:
5. Studij novinarstva (medija i komunikacije) bio je Vaš:
 1. prvi izbor
 2. nije bio moj prvi izbor
 3. paralelni izbor (studiram još nešto)
6. Ocijenite svoje zadovoljstvo studijem: (1 – iznimno nezadovoljan/a; 2-nezadovoljan; 3-osrednje zadovoljan; 4-zadovoljan/a; 5 – iznimno zadovoljan/a)
1 2 3 4 5
7. Koji je Vaš glavni medij za informiranje? (jedan izbor)
 1. radio
 2. televizija
 3. tisak
 4. portali
 5. društvene mreže
 6. ne informiram se
8. Ocijenite stupanj svoje opće informiranosti u skladu s vrijednostima školskih ocjena od 1 do 5: (1 – nedovoljna; 2- dovoljna; 3: dobra; 4- vrlodobra; 5- izvrsna)
1 2 3 4 5
9. Ocijenite stupanj svojih računalnih vještina u skladu s vrijednostima školskih ocjena od 1 do 5:
1 2 3 4 5
10. Što Vas u novinarstvu najviše zanima?
 1. vanjska politika
 2. unutarnja politika
 3. kultura
 4. gospodarstvo i biznis
 5. tehnologija
 6. znanost
 7. sport
 8. lifestyle
 9. upiši sam/a: _____
11. Imate li dosad nekog radnog iskustva na novinarskim poslovima?
 - a) Da, imam iskustva.
 - b) Ne, nemam nikakvog iskustva.
 - c) Upiši sam/a: _____
12. U kontekstu profesionalnog bavljenja novinarstvom ocijenite ocjenama od 1 do 5 važnost navedenih karakteristika:
(1-nevažno; 2-donekle važno; 3-osrednje važno, 4-važno; 5-jako važno)
Obrazovanje:
Informiranost:

Poznavanje najmanje jednog stranog jezika:
Komunikativnost:
Poznavanje zakonskih okvira novinarskog rada:
Nepriistranost:
Temeljnost:
Upornost:
Analitičnost:
Digitalna umreženost:
Upiši sam/a: _____

13. Ocijenite ocjenama od 1 do 5 sljedeće tvrdnje o profesionalnom novinarstvu u Hrvatskoj:
(1-uopće se ne slažem, 2-ne slažem se, 3-nemam stav, 4-slažem se, 5-u cijelosti se slažem)

Novinarstvo u Hrvatskoj je nepristrano, informativno i razumljivo:

Novinarstvo u Hrvatskoj je pristrano, navijačko i subjektivno:

Novinarstvo u Hrvatskoj je senzacionalističko i trivijalno:

Novinarstvo u Hrvatskoj podložno je političkim utjecajima:

Novinarstvo u Hrvatskoj u cijelosti ovisi o vlasnicima medija:

Novinarstvo u Hrvatskoj je stresan i loše plaćen posao:

Novinarstvo u Hrvatskoj je atraktivan i privlačan posao:

14. Da li po završetku studija planirate li tražiti posao u novinarstvu?

1. Da, naravno.

2. Ne, ne želim raditi u novinarstvu.

3. Upiši sam/a: _____

Sažetak:

Profesionalno novinarstvo definira se kao praksa prikupljanja, procjene, stvaranja i prezentiranja vijesti i informacija u skladu s etičkim standardima. Hrvatsko novinarstvo ima bogatu povijest, a razvijalo se u skladu s brojnim političkim i društvenim promjenama. Također, tijekom svog razvoja, hrvatsko novinarstvo suočavalo se s brojnim izazovima, kao što su cenzura, politički utjecaji i tranzicija medijskog krajolika. Iako postoje brojna istraživanja o mišljenjima građana o ugledu novinarske profesije, samo manji dio bavi se mišljenjima samih studenata novinarstva, budućih nositelja profesije, o stanju profesionalnog novinarstva. Stoga je provedeno istraživanje u kojem je sudjelovalo 207 studenata novinarstva i komunikologije, s ciljem da se ustanove njihovi stavovi o profesionalnom novinarstvu u Republici Hrvatskoj. Fokus istraživanja bio je na identifikaciji konkretnih kompetencija potrebnih za bavljenje novinarstvom te na percepciji studenata o trenutnom stanju struke. Rezultati su pokazali da studenti prepoznaju ključnu ulogu digitalne pismenosti, komunikativnosti i etičkih normi. Također, kritični su prema trenutnom stanju medija, navodeći pristranost i političke utjecaje kao značajne probleme. Ovi nalazi ističu važnost kontinuirane edukacije i prilagodbe novinara, što je presudno za jačanje integriteta i profesionalnosti novinarske profesije u Hrvatskoj.

Ključne riječi: profesionalno novinarstvo, studenti, kompetencije, Hrvatska

Summary:

Professional journalism is defined as the practice of gathering, evaluating, creating, and presenting news and information in accordance with ethical standards. Croatian journalism has a rich history, evolving alongside numerous political and social changes. Throughout its development, Croatian journalism has faced many challenges, such as censorship, political influence, and the transition of the media landscape. While there are many studies on public perceptions of the reputation of the journalism profession, fewer focus on the opinions of journalism students, the future bearers of the profession, regarding the state of professional journalism. Therefore, research was conducted with 207 journalism and communication students to determine their attitudes toward professional journalism in the Republic of Croatia. The research focused on identifying the specific competencies needed for practicing journalism and students' perceptions of the current state of the profession. Results indicated that students

recognize the crucial role of digital literacy, communication skills, and ethical norms. They are also critical of the current state of the media, citing bias and political influences as significant issues. These findings highlight the importance of continuous education and adaptation for journalists, which is essential for strengthening the integrity and professionalism of the journalism profession in Croatia.

Keywords: professional journalism, students, competencies, Croatia